

גדולי שלמה

קונטרס בדיני גילוח בחול המועד
ופלפול בספר איגרות משה

ממני

שלמה יודא שווייצער

הערות על שו"ת אגרות משה בדבר היתר גילוח בחוה"מ

(סימן תס"ב) בס"ד מאנסי"ג"י (ארה"ב) יצ"ו.

הנה בס' אגרות משה או"ח (סי' קנ"ג) כתב להתיר גילוח בחוה"מ לסמוך על שיטת ר"ת דמתיר למי שגילח בערב הרגל דאז לא שייך החשש שמא יכנס הרגל כשהוא מנחל, ועל טענת הסור דמ"ש מאבדה לו אבדה בערב הרגל, וע"ז לא הי' יכול להסתפר א"י שם בגמ' דאסור משום דלא מגלי לכו"ע אונסי כדפירש"י שם. וכן הכא מי יודע אם גילח קודם המועד, ומש"ה גם כאן אסור. ועוד זאם א"י דמותר למה לא חשיב ל"י במתני' באלו מגלחין, וע"ז מפלפל שם באיגרות משה ליישב קושיית הסור דאם כוונתו להקשות למה לא תני ל"י במתני' זה ל"ק דמצינא דרישא ל"ד ואיכא למימר תני ושייר כמס' בתוס' שם (י"ז) ד"ה וזנא ורק בסיפא דתני לישנא יתירא הוא דווקא כדמפרש בריטב"א שם.

ועוד ת"י אחר ע"ש ותוכן כוונתו דבמדינתנו שהמנהג לגלח בכל יום או אחת בכני ימים או שלש כו"ע ידעי דגילח ערב הרגל ואי"צ להשמעינו זה, דמה שצריך להשימעיני הוא דווקא במקום שיחיד מותר דווקא כגון בכיבוס באין לו אלא חלוק א', וממילא לסברת הסור ק' ל"י דהסור סבירא ל"י דגם באין לו אלא חלוק א' דמותר הרא דווקא בכובס קודם הרגל חלא כהתוס' שם (י"ח) ד"ה אע"ג וממילא שפיר ק' ל"י דאם א"י לסברת ר"ת דאם גילח קודם הרגל מותר בחוה"מ ג"כ א"כ הו"ל בגמ' להביא רא"י מגילוח דמותר אם גילח קודם הרגל כ"ש בכיבוס דאיורו מוכיח עליו בודאי דמותר אם כיבס קודם הרגל ומדלא הביא ש"מ דגם בגילח קודם הרגל אסור זה סברת הסור.

וע"ז טוען באגרות משה דאפשר דכאן גם להסור מותר דאין טענה למה לא מביא בגמ' רא"י מגילוח לכיבוס דהא בגמ' רוצה להתיר בכיבוס למי שאין לו אלא חלוק א' אפי' דלכל בני המדינה אסור דיש להם הרבה חילוקים, מ"מ להחיד דאין לו רק חלוק א' לא הי' מותר, וע"ז מק' בסור דה"י לו להביא רא"י מגילוח דמותר אף דכל בני המדינה אין מגלחים כ"כ בסמוך ורק הוא רוצה להגלח עוד הסעם במועד ושפיר יכול להביא רא"י, וע"כ דלא כר"ת דגם כה"ז אסור, משא"כ היכי דכל המדינה מסתפרין בודאי ידוע הדבר ומש"ה מותר, ואי"ז רא"י להתיר במקום שהיתיר הוא רק ליחיד במצב שלו ע"כ ת"ד של בעל האיגרות משה שליט"א ע"כ.

וע"ש עוד דכסתסק דאפשר דכיון דהיתיר הוה משום דכל בני המדינה מסתפרין לא הי' בזמן התנאים ע"כ גשאר באיסור המלאכה שיש על עצם הגילוח ומביא דברי הנחל אשכול דמ"ס כן דכאן אין האיסור חידוש אלא היתור מלאכה ולכן אסור אף שליכא הגזירה דשמא יכנס מנוול דמכ"ס הא לא התיר, ואף אם ברור דאם הי' ב"ד הגדול היו מתירין להם נתנה תורה רשות ולא לנו ע"ש וגם הנ"ב קמא סי' י"ב כ' דאף לר"ת דמתיר בגילוח קודם הרגל היא רק היתר לצד האיסור שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול אבל עכ"ס יודע שאסור משום מלאכה ויעיל זה רק להתיר ע"י פועל שאין לו מה יאכל ע"כ.

וע"ז טוען באיגרות משה שם ומביא רא"י מדברי התוס' מ"ק (י"ד) דכל שהיא לצורך המועד לקשוס ולפיו אין שום איסור מלאכה במועד ורק משוה הגזירה שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין דשם בתוס' כתבו ג' שיטות בגילוח הראש,

דמתחלה

דמתחלה כתבו דגלוח הראש נמי אסור במרעד מצד הגזירה שלא יכנסו מזולים
 דגם בראש אין לך נירוול גדול מזה, ולפי מותרין אלו השנוין במשנה גם בגילוח
 הראש, ואח"כ כתב רש"י לא קאי טעמא בגמ' אלא אשאר אכל גילוח של ראשו
 אסור משום מלאכה אפי' במקום אונס ורק שאר גילוח של יפי הקשה דהחה לי
 למשרתי לצורך המרעד אע"פ שהיא מלאכה, ותי' שהוא משום שלא יכנסו מזולים,
 ואח"כ כתבו ועוד יש לפרש שנראה שמותר לגלח ראשו במועד וכוננתם וליכא
 שום איסור בגילוח הראש אף לכל אדם דהא הקשו ע"ז מאי קמ"ל גזיר ומצורע,
 ואם כל ההיתר הוא רק לאותן שבמשנה אין כאן קושי' דהא צריך למיתני דגזיר
 ומצורע מותרין אף שכל אדם אסורין, ואי"ל שהקושי' היא מכה פשיטא דפשיטא
 דאם הנך שבמשנה מותרין בגילוח מכ"ש גזיר ומצורע דמצוה יש בגילוח שלהם
 דהא בגזיר ומצורע מותרין אף בה"י להם פנאי לגלח קודם הרגל כדפשיט בגמ'
 והני שבכתנ"י דמו"ק מותרין דה"י אנוסים ולא יכלו לגלוח קודם ולכן ברוד
 שהקושי' היא רק להעוד י"ל שאף כל אדם מותרין בגילוח הראש אי"כ מאי קמ"ל
 דגזיר מותר דפשיטא דמותר דהוא לא מגלח רק הראש, ומצורע צ"ל דנקט, אגב
 גזיר אבל עיקר הקושי' הוא מגזיר.

רע"ו בתוס' רע"א שמש' שגם לעוד יש לפרש היא רק לאלו השנוין ופי' הקושי'
 דהוא רק פשיטא מכ"ש דבאים ממדה"י ולכן נשאר בצ"ע על קושי'תם הא
 קמ"ל דאף שהי' להם פנאי ע"ש אבל ברור שסברי בהעוד יש לפ' דמותר גילוח
 הראש לכל אדם ולכן מק' וכן פי' הרש"ש ובל"ז מוכרח לומר כן דאם מותר
 גילוח הראש"ש רק לאלו השנוים במתני' הא כבר כתבו שיטה זו ע"ש.

ונומצא שיש ג' שיטות והיו המחלוקת אם יש בגילוח הראש ענין יסורי דיש
 שאין מגלחין הראש משום יפי וכעובדא דשמעון הצדיק שאמר להגזיר
 מה ראית להשחית שעריך היפה ע"ש ומדברי התוס' אלו דייק שם באיגרות משה
 דמה שהיא לצורך יפי אין בו משום איסור מלאכה במועד דלכן מותר גילוח
 הראש לכל אדם להעוד יש לפרש וכן שאר גילוח דאסור הוא דוקא משום שלא
 יכנס לרגל כשהוא מזולול ולא משום מלאכה וממילא אין צורך להתיר בזה ורק
 הריני דאין האיסור משום שלא יכנס כגון במדינות שמגלחין בכל יום אין צורך
 להתיר ומותר ממילא עכת"ד.

רע"ז עוד דמביא מתוס' ד"ה ושאר דבגילוח הזקן אין בו איסור כלל אפי' משום
 שלא יכנס ורק גילוח הראש אסור דאית ב"י סורח ואית ב"י משום גדר
 מלאכה ועוד מפ' דכאן גם ההחולקים על ר"ת וס"ל לאסור גם בגילוח לפני הרגל
 מ"מ אם הי' מדינה שמתגלחין בכל יום או ביומים ושלשה ימים אין לאסור
 משום מלאכה וממילא דבזה ליכא משום הגזירה ע"כ.

רש"י עוד מביא רא"י מהאור גדול דמפ' קושי'ת הגמ' ושאר כל אדם, מ"ט
 אסורין דיפי דומה לאוכל נפש בחו"מ כמו שפ' הרמב"ן הריטב"א ובאוכל
 נפש אפי' כחזון מלאכתו במועד מותר וא"כ אין שייך בזה איסור מלאכה דלא
 כהנ"ב ונחל אישכרל וממילא במדינה שמגלחין בכל יום לכו"ע מותר ואי"כ
 לברי' ד הגדל להתיר משום שמעולם לא הי' בכלל האיסור ע"כ.

ועמ"ש עוד שדחה דברי הגו"ב ונחל אישכרל דמשמע מדבריהם דכיוון דלא התירו
 בזה רז"ל שוב אסור משום גילוח דאוריית' ובוה צי"ל למ"מ רפ"ז מהל' יו"ט
 בשם רמב"ן ורשב"א והביי' (בס"י תק"ל) שפ' שלצורך המרעד אף מלאכת אומן

שאסרו אינו מה"ת וכ"ש עניני יפי שהוא אוכל נפש שאין שייך לאיסור תורה כלל ובוזה יודי כו"ע ולכן ברור דבמדינתנו שנוהגין אלו הרגילין בתספורת זקן להסתפר בכל יום ליכא שום איסור ואולי גם הנו"ב יודה בזה דמשמע שם בסוף התשובה שרק יחידים היו רגילין להסתפר בכל יום ע"כ.

ולע"ד דאין מדברי התוס' ראי', גם מה שפ' באיגרות משה בדברי התוס' אין מוכרח כלל דס"ל בהעוד יש לפרש דגילוח הראש מותר לכל אדם משום יפי לאלו שמגלחין ואין ניוול לאלו שאין מגלחין ומשו"ה לא גזרו בזה משום שלא יכנס לרגל כשהוא מגולח ע"כ ולע"ד תמוה מאד דכללא הוא אפשי פלוגת' לא אפשי' וכל שרש לקרב שתי הדעות מקרבי', ע"כ אין שום סברא לומר כיוון דבתחלת דבריהם כתבו התוס' דאין לך ניוול גדול מזה אם אין מגלח שערות הראש ולכן אין מסתבר דבעוד יש לפרש יסברו ההיפוך מקצה אל הקצה דאין בגידול שערות הראש ניוול, ואין בכלל הגזירה ע"כ ועוד ק' לומר דבעוד יש לפרש יסברי דגילוח הראש מותר לכל אדם ודעה שני' ס"ל דאפי' במקום אוגס אסור והוי מחלוקתם מקצה אל הקצה וזה תמוה' גדולה.

גם מה שפ' דמחלוקתם היא אם יש בראש ניוול דדעה ראשונה ס"ל דאין בגילוח הראש יפי דיש שאין מגלחין הראש משום יפי ומביא מהא דשמעון הצדיק בנדרים (ט' ע"ב) ע"ש. אין משם ראי' דווקא על האיש הזה תמה דהי' לו שערות נאים ביותר וקצותיו סדורים לו תלתלים עד שהי' מפחד שיבא לידי חטא ע"י השערות ובשביל זה נדר בניירות לגלח אותם לשמים וע"ז תמה שמעון הצדיק מה ראית להשחית שערך, "זה הנאה" ולא אמר סתם מה ראי' להשחית שערך ורק לפי שהיו לו שערות כיוצאים במינים ואי"ז ראי' לסתם בני אדם, ואדרבה מוכח דיש בגילוח שער ענין יפי מהא דמלך מסתפר בכל יום (סנהדרין כב) משום מלך ביסוף תחזינה עיניך וכדאי' שם בגמ' ע"ש ע"כ אין שום סברא לומר דבהא פליגי ג' השיטות בתוס'.

והנלע"ד בכוננת דברי התוס' דיש שני מיני גילוח דהיינו גילוח של יופי דהיינו ליפות השערות ואפשר דהיינו כמין תספורת בן אלאשא דמוזכרת בפ"ק דשבת (ט' ע"ב) ובוזה אין מגלחים כל השער ויש גילוח שאין ליפות דווקא כגון גילוח כל הראש, ובגילוח כל הראש אין הכוונה ליפי דווקא דאפי' בני"א שאין מקפידים על יופי מגלחים הראש לפי שיש בו צורך הגוף שלא יתרבה כינים ובפרט בשנים קדמוניות שהיו שכחים כינים בראש והיו מצערים ובשביל זה היו מגלחין או מפני שקששים וכיוצא דיש צער לגוף אם אין מגלחים ע"כ.

ובזה יובן השיטות בתוס' דמקודם ס', "וגילוח הראש נמי אסור במועד" ע"כ ומשמע מזה דהי' סברא להתיר בגילוח הראש יותר משאר הגוף והיינו דבראש הגילוח היא מלבד היופי היא לצורך הגוף והי' סברא להתיר במועד כאוכל נפש וע"ז כתבי דמ"מ אסור דכיון דהוא מגלח כל הראש מסתמא מפני הניחול שיש בגידול שער וע"ז הגילוח מסיר הניחול ויש בו ענין יופי וצריך שלא יכנס לרגל כשהוא מגולח, ואין לך נחול גדול מזה ושייך בו הגזירה ע"כ.

ואח"כ כתבו ושמא לא קאי טעמא אלא אשארא אבל גילוח הראש אסור משום מלאכה אפי' במקום אונס ורק שאר גילוח של יופי הקי' דעוהו לי' למישרי ותי' שהוא אסור משום שלא יכנסו מגולחים עכ"ל ולכאורה צ"ב דמה הסברא דגילוח הראש יהי אסור אפי' במקום אונס דהא צורך הגוף היא ומה שפ' באגרות משה דכיון דיש שאין מגלחין משום יופי ולכן אף להרצה לגלח אסור משום מלאכה תמזה הוא דהא כבר כתבנו לעיל דזה דווקא ליחודים שיש להם **שערות יפות** וכן משמע ברמב"ם ספ"א מביאת מקדש שכי' שאסור ליכנס למקדש בגידול שער גדול שער היא גיזול ואין זה כבוד ליכנס לבית המקדש כשהוא מגולח וכי' שם אבל ישראל שגדל שער עד שנעשה מחלפת ולא הי' דרך גיזול הרי"ז מותר ליכנס לעזרת ישראל ע"כ ומוכח דבתם בני"א הוא גיזול ולמה יהי אסור וגם מגלחים בשביל שאר סיבות ולמה יהי אסור בשביל שיש בני"א שאין מגלחים.

ואפשר דסברת התוס' דגילוח הראש לא דמי לאוכל נפש אף דדוא לצורך הגוף מ"מ ל"ד לאוכל נפש דאוכל נפש היינו אכילה ושתיה וכיוצא דיש בו צורך לכל יום או מותר אפי' כיוון מלאכתו במועד והי' יכול לעשותו מקודם מ"מ כיון דיש בו צורך לאותה שעה או מותר. אבל גילוח שער הראש דאין דרך לגלח בכל יום ורק אחת לשלשים יום או יותר לא הוי בכלל אוכל נפש דיגלח אחר התג ובשביל שהוא רוצה לגלח עכשיו נאמר שיש בו צורך כיוון שבגידול שער דרך בני"א להמשיך משך זמן אף אני נאמר לו דימשיך עוד אחיה ימים ולא ראו חכמים צורך בזה להתיר במועד כיון שהוא טהרה ומלאכה וזה סברת התוס' בשיטה זו דקדושת הגמי' ושאר כל אדם מ"ט אסורין היינו גילוח של יופי זה הייה לי' למישרי אבל גילוח כל הראש אסור משום מלאכה והיינו דגילוח של יופי זה בכלל אוכל נפש כמו שפ' באור גדול והיינו כיוון שמתברר בזה דהיינו דיש לו שערות שאין נאים ומתבייש בהם בפני בני"א ע"ז מקשה בגמ' למה יהי אסור אבל בגילוח הראש דאין דרך לגלח רק מזמן לזמן זה אסור כג"ל בכוונת התוס'.

וגם מוכח מדברי התוס' דגם בראש יש חילוק בין גילוח כל הראש דייקני בלכונם לכתרב גילוח כל הראש וכן בדיה ושאר שם בסוה"ד פ' הגילוח „כל הראש" דייקני אסור אבל אם אין מגלח כל הראש ורק קצת מן השערות ואפשר כמו היום שיש מכונת גילוח לשים עליהם התרכות ברזל עם פגיוש שמגלחים רק השערות הגדולים ומסתמא גם ביניהם הי' גילוח בראש רק לספר השערות הגדולים משום יופי וזה נק' דהי' צריך להתיר ותי' שלא יכנסו מגולחים והיינו דכל דבר שהיא משום יופי צריך לעשות את זה בעי"ש לכבוד יופי ע"כ **ולמה** שפ' באיגרות משה דגילוח של יופי קאי על גילוח הזקן אין דבריו מוכרחים בזה דהספד מתפרש על הראש וכמו שנתבאר ע"כ וכוונת מצאתי ביבמות דף מ"ג ע"א תוס' ד"ה „במקום" דמחלקו בין גילוח כל הראש ופי' דגילוח כל הראש גיזול הוא ואם אין מגלח כל הראש זה יופי ולענין אגילות זה אסור ע"ש מוכח בהדי' כמו שכתבתי ע"כ.

בא"ד יש בתוס' מו"ק ועוד י"ל שיותר לגלח ראשו במועד וא"ת מאי קמ"ל נזיר ומצורע וכו' ואי מיירי הכא בשלא הי' פנאי דווקא מדבעי למימר בגמי וכו' ע"ש וכי' באיגרות משה שם דכוונתם להתיר גילוח הראש לכל אדם וכן

פ' הרש"ס בכיונות דבריהם דקאי על מה שפ' בתחלת דבריהם וגילוח הראש נמי אסור במועד וע"ז כ' עכשיו דמותר והיינו לכל אדם אפי' שלא במקום אונס ולהכי ק"ל שפיר דמאי קמ"ל נזיר ומצורע אפי' תאמר דהם מותרים אף כשהי' להם פנאי מ"מ כיוון דכ"א מותר כ"ש הני דמצורה נינהו ובוזה הצלתי דבריהם מהצ"ע דבתורה עכ"ל ולכאורה דבריהם צ"ע דלמה יהי' מותר גילוח הראש לכל אדם אפי' בלא אונס כיוון דמקדם פירשו דגילוח הראש טירחה ומלאכה היא ואין סברא ששתי השיטות בתוס' יחלקו מקצה אל הקצה ובאיגרות משה פ' דטעם ההיתר משום יופי וע"ז קשה דבתוס' יבמות מבואר דאדרבה גילוח כל הראש גיזול היא וא"כ מאי טעם ההיתר בזה וצ"ע ואפ"ל כמו שכ' לעיל דגילוח של יופי הי' צריך להיות מותר ורק אסור שלא יכנסו מנוולים ומפני זה הטעם מותר בגילוח כל הראש דאדרבה גיזול היא ולא שייך לאסור שלא יכנס ליו"ט מנוול וכיון שיש בו צורך מותר דכיוון דמפני אונס מותר א"כ אינו בכלל מלאכה או אפי' היא בכלל מלאכה התירו מפני שיש בו צורך לגוף וגם איך לאסור מפני שלא יכנס מנוול דאדרבה היא הגיזול גילוח כל השער ע"כ.

אבל מ"מ צ"ב ואין מסתבר דגילוח כל הראש יהי' גיזול דאדרבה הרבה בני"א מגלחין כל הראש לתפארת וגם כיון שהתוס' כתבו בתחלה דאדרבה אם אין מגלח הראש אין לך גיזול גדול מזה ואין מסתבר דיהי' שתי הסברות בתוס' רחוקות זו מזו כ"כ וגם אי"ל דשם מיירי מגלוח של יופי דהל"ל בהדי' על גילוח של יופי כמו שכתבו אח"כ וע"כ דבסתם גילוח הראש הכוונה על גילוח כל הראש וכן הגיה הב"ח בדבריהם וא"כ צ"ע. ואפשר דמה שכתבו ביבמות דגילוח כל הראש גיזול הוא הוא דווקא באשה דאין דרך אשה לגלח כל שערה ע"י עירובין ק' ע"ב ומגדלת שער כליילת ע"ש ובהכי מיירי בתוס' שם אבל באיש אדרבה גילוח השער הוא יופי, אבל מ"מ גילוח כל השער אינו משים יופי רק לשאר צרכים ג"כ שלא יתרבה כינים וזוהמא ואם משום יופי א"צ לגלח כל השער ורק מקצת כמו שבארנו לעיל וממילא כיוון שגילוח כל הראש היא טרחה לא התירו ורק גילוח של יופי הי' ראוי להתיר אי לאו שלא יכנס ליו"ט מנוול.

וע"כ דמה שפ"י בתוס' כאן שמוותר לגלח ראשו הוא דווקא להנך דתני במתני' דהיינו אם מחמת אונס לא הי' יכול לגלח קודם אז מותר ואף דהוי מלאכה מ"מ התירו ואפ"ל בטעם הדבר דכיוון דלולא האונס הי' מגלחים מקדם וע"כ שיש צורך בהם לגלח אי משום יופי או משום צער וממילא לא שייך הסברא שכתבנו לעיל דבנסתילת שער לא חשיב צורך אוכל גפש דאין צורך ליום רק אחר משך הזמן ע"כ כיוון דלא חש לגלח עד המועד מפני הטרדא מסתמא אין זקוק כ"כ לדבר דנאמר דצורך המועד הוא ואמרינן דיכול להמשיך עוד עד אחר ההג כמו שבארנו לעיל אבל בהני דמתני' דמחמת אונס לא גלחו אז כיוון שהגיע זמנם כבר שדרך בני"א לגלח אז כל יום שימשיך הוא לו לצער וממילא הוי צורך המועד וממילא אף שמלאכה היא התירו מפני אוכל גפש דאי לאו האונס הי' מגלח כבר מקדם החג ומה הי' יכול לעשות ולכן בעיא בגמ' באבד לו אבידה דבאמת הי' ג"כ צריך להיות מותר כיוון דבלאו האבידה הי' מגלח א"כ הוי צורך ורק משום לא פליג אסרי כדאי' שם בגמ' אבל היכי דלא חש לגלח מקדם יר"ט חזי דאין בו צורך לכך כיוון דהי' יכול לגלח ולא גלח אמרי' כיוון דאין הדבר צורך ליום

אמרו' דיכול לחכות עד אחר י"ט ע"כ ובכל אופן אין ההיתר רק לאותם שבמתני'
ולא לכל אדם ע"כ.

ורק דלפ"ז קשה להו' א"כ מאי קמ"ל נזיר ומצורע כיון דגם הם היו אנוסים ולא
היו יכולים לגלח א"כ בחדאי דמותרים דיש מצווה מה"ת בגילוח שלהם
ע"ש וע"ז מקשה בתור"ע דהא נזיר ומצורע מותרים אפי' היו יכולים לגלח קודם
ההג' כדאי בגמ' וא"כ אשמעי' רבות' גדולה בנזיר ומצורע ע"ש.

ומה ידויק עוד באיגרות משה דאם כוונתם להתיר רק לאיתם שבמטנה א"כ הא
כבר כתבו שיטה זו ע"ש ולפ"מ שבארנו אין כאן קושי' דמקודם רוצים
לפרש דגם בגילוח כל הראש יש גיזול אם אין מגלח לאפוקי מהסוכרים בגילוח כל
הראש גיזול אם מגלח ואח"כ מצדדים דגם איסור מלאכה יש בגילוח כל הראש,
ואח"כ חזרו לומר דאין איסור מלאכה וממילא מותרים להשני' במטנה גם בגילוח
הראש, ורק דלפ"ז תקי' מאי קמ"ל נזיר ומצורע דאם נאמר דאיסור אף להשני'ם
במטנה א"כ ניהא דקמ"ל הנזיר ומצורע מותרין, אבל אם מותר גם להשני'ם
במטנה א"כ מאי קמ"ל נזיר ומצורע, ואפשר דזה ה"י מכריחים לומר דקושי'ת
המקשה ושאר כ"א מ"ט אסורים דלא קאי על גילוח הראש, ואח"כ חזרו דמזה אין
הכרח דאעפ"כ צ"ל נזיר ומצורע, ובתחלה כתבו לפי המסקנא דהאיסור שלא יכנסו
מנחלים רגסם בגילוח הראש שייך זה דאין לך גיזול גדול מזה ואח"כ מפרשים
להס"ד דמזה הכרח דגילוח הראש אסור משום מלאכה ואח"כ חזרו דאין הכרח
ולכן הביאו עוד הספסם שיטה זו שכתבו בתחילה כדי לתרץ שיטה זו לפי
הס"ד כנלע"ד בס"ד בכוונת דבריהם ע"כ.

ולפ"ז אין שום הכרח מדברי התוס' דמה שהוא לצורך יופי ליכא בו משום
איסור מלאכה, אף שהוא משום מלאכה וראי' ממה שהתירו גילוח הראש
לכל אדם וכדפי' באיגרות משה שם, דלפי המבואר אין כוונתם להתיר לכל אדם
ורק להשני'ם במטנה דלא היו יכולים לגלח מחמת אונס ע"כ יש צורך בו ע"כ
התירו הא כל שהי' יכול לגלח ולא גילח ש"מ שאין בו צורך כ"כ ע"כ אמרו דיכול
להמתין עד אחר המועד וממילא יש בו מלאכה אם יגלח לא מיבעיא לשיטה השני', רק
אפי' לשיטה הג' יהי' בכלל איסור מלאכה אם יגלח ורק להשני'ם במתני' מותר
מסעם שבארנו ע"כ וגם מהשיטה הראשונה אין ראי' דהם פירשו דשייך בגילוח
ראש הגזירה שלא יכנס מנוול ומשמע מיהא דמשום מלאכה אין איסור האפשר
דכיון דעכשיו אסור משום הגזירה שלא יכנס לרגל מנוול יהי' אסור משום מלאכה
ג"כ וכדרוצה לומר שם באיגרות משה לשיטה הרביעית ע"ש.

ועוד נ"ל דאין כאן ג' וד' שיטות כמו שרוצה לומר באיגרות משה ואין כאן רק
ב' שיטות להמדייק בדבריהם דהתוס' שקלו וטרו בהענין ומקודם רוצים
לומר דגילוח הראש אסור משום שלא יכנס מנוול דגם בגילוח הראש אין לך גיזול
גדול מזה, וע"ז פ' רש"מ לא קאי טעמא בגמ' אלא אשאר אכל גילוח הראש אסור
משום מלאכה אפי' במקום אונס וכי' והכל דיבור א' דהיינו דחזרו ממה שרצו לומר
דבראש אסור משום גיזול דלאו משום גיזול לחדד יש לאסור ורק משום מלאכה
הכל א' ובוה מתיירשב ג"כ קושי'ת האיגרות משה דאם נאמר דבעד י"ל כוונתם
רק להשני'ם במטנה הא כבר כתבו שיטה זו ולפ"ז ניהא דהא חזרו משיטה זו
לומר דגילוח הראש אסור אפי' באונס ואח"כ בעוד יש לפרש פ' שמותר לגלח
ראשו

ראשו והיינו להשגות במתני דווקא וכמו שביארנו והם הם אותן ה"מ שמביאים בתוס' ד"ה ושאר דפי דקדושת הגמ' ושאר כ"א מ"ט אסורין דקאי על גילוח הראש והיינו גם על גילוח הראש וע"ז דחו בתוס' שם ואי"ז נראה לפי מה שפ' דגילוח הראש מלאכה גמורה וכוונתם למה שפ' בתוס' ד"ה ומנוחה דקאי רק על גילוח של יופי ולא על גילוח הראש דמלאכה גמורה ותוס' נקטי פ' זה לעיקר, וזה ברור, ולפי"ז אין כאן רק ב' שיטות ומחלוקתם היא אם מותר גילוח כל הראש במקום אונס ותוס' נקטי לעיקר דאסור גילוח הראש אפי' באונס דמלאכה גמורה היא ורק כוונת הגמ' רק על גילוח של יופי היינו גם בראש אם אין מגלה כל הראש רק לישות זה מותר באונס היינו להשגות במשנה ובל"ז אסור משונו שלא יכנסו מנוולים ע"כ.

ובאיגרות משה רוצה לעשות מה"מ שיטה רביעית ורוצה לומר דכוונת ה"מ לומר דקדושת הגמ' קאי רק על גילוח הראש דאף דמלאכה היא הרי לו להתיר משום צורך המועד אבל שאר גילוח כגון של זקן מותר למש ולא גזרו כלל ומדמה לי למעברת סכין על פניו של מטה דמותרת בכל אופן נדאי' בגמ' דף ט' ע"ש, וכן ראיתי בנעם י"ג שאיזה רבנים מתירים תפסו עצמם במצאה זו שחדש בעל האיגרות משה בדבריהם לומר דגילוח הזקן מותר ממש והרב אהרן הלוי פ"צניק תמה על הנו"ב ועוד אחרונים שלא זכרו מחלוקת זוהי שלדעתם היא מכואר בתוס'. ואני אומר שדברים אלו מרפסין איגרא, ומה שלא הזכיר מזה זקני הנובי" לפי שאין בתוס' דבר מזה ולדמות גילוח הזקן למעברת פניו של מטה זה דבר שאין לו שחר דע"כ לא שקלא וטרי' בגמ' שם (מ"ק י"ח ע"ג) בשפה אם מותר בימי אבלו וה"ה בחו"ה דבגמ' מדמה להו אהדדי ועי' ביאור הגר"א ס"ח תקל"א ע"ש. ומחלוקת שם בגמ' אם רבי התיר או לא, ואם כל השפה או רק מה שמעכב האכילה, וע"ש ברש"י דטעם ההיתר בשפה, דאין בהם משת' בל תכחית פאת זקנך" ומשמע להדי' דבזקן אין כאן שום ספק דאסור ורק בשפה דכיון דאין בו משום השחתה משו"ה מותר ועי' בטור ובב"י שם שמביא הרבה דעות חלוקות אם דווקא שעל פיו מותר או כל השפה וכ"ז על השפה, אבל בזקן אין שום ספק דאסור ולא יסתפק בזה רק המתעקש, ותמה אני על אדם גדול כבעל האיגרות משה שלישי"א איד לא נחית לזה ורוצה לתלות בוקי סריקי באילני רברבי ואם כונת התוס' לפי דבסאר גילוח מותר הרי להם לפי בדברי רבה בר בר חנה דפי דהאיסור היא שלא יכנסו מנוולים ע"ז הרי צ"ל דדווקא בראש יש אותה גזירה ולא בשאר הגוף ולמה פירשו זאת בקושי' וע"כ דבקושי' תמה המק' על האיסור ע"ז פירש"י דגם על איסור גילוח הראש תמה ותוס' מדהים את זה דכיון דגילוח הראש מלאכה לא עלה על הדעת אפי' להתיר אבל לאחר שפי' דטעם האיסור שלא יכנסו לרגל מנוולים דבדאי דכל גילוח של יופי בכלל הגזירה וכמו שפ' בתוס' ד"ה ומנוחה.

(וגם) מדברי המדחה בתוס' נראה דגם גילוח של יופי אסור ח"ל ואין נראה לפי מה שפי' דגילוח הראש מלאכה גמורה וממילא אין לומר דקאי על גילוח הראש ע"ש, ואם דעת המדחה דגילוח של יופי היתר גמור ע"כ דהמקשה קאי על גילוח הראש ומנ"ל להתוס' דגילוח הראש אסור משום מלאכה דווקא. ועי' מקי מ"ט אסורין ומתפרץ דהטעם היא שלא יכנסו לרגל מנוולים, ובל"ז הרי מותר ומנ"ל להתוס' דגילוח הראש אסור משום מלאכה וע"כ דזה ששיטת דגם על גילוח של יופי קאי המק' דיהי' מותר וע"ז מת' בגמ' דגילוח של יופי אסור שלא

יכנסו מגולים אבל בראש מסתבר לי להמדה דלא התירו דמלאכה גמורה היא ואם דעת ה"מ דגילות של יופי היתר גמור ה"י להתוס' למיפלג עלי בתרתי ותי' לו להזכיר ג"כ ועוד דגילות של יופי אסור עכ"פ משום שלא יכנסו מגולים מלבד איסור מלאכה אע"כ דזה לא עלה על הדעת דהמק' קאי רק על גילוח הראש ורק דגם על גילוח הראש ע"כ.

ומה שפי' סם באיגרות משה דאף שהגזירה הא שייך בכל גילוח מ"מ אין לאסור כיוון שליכא בהו גדר מלאכה לענין חוה"מ ע"ש תמה אני ע"ז דהא בתוס' מפורש בהדי' דגם גילוח של יופי מלאכה הוא ע"ש בד"ה ושאר בתה"ד וח"ל אע"פ שהיא מלאכה ה"י לנו להתירה לצורך המועד אף שיש מלאכות אסורות במועד שאין בהן טורח מ"מ זה שהיא ליופי ראוי להתיר לכבוד מועד עכ"ל וכן בד"ה ומנודה פ' ושאר גילוח דבעי בגמ' מ"ט אסורין היינו גילוח של יופי דהוה לך למישרי אע"פ שהיא מלאכה ע"כ הרי בהדי' מפורש בדבריהם דגילוח של יופי יש בהם גדר מלאכה ובודאי דהוה בכלל הגזירה ורק דמ"מ ה"י ראוי להתיר כמו שבארנו לעיל הסעם וכן מפורש בריטב"א כאן ד"ה ושאר דמלאכה היא ע"ש ולכן תמה היא מה שפי' סם וח"ל וכן משמע מכל הראשונים שלא הזכירו רק הא ד"א יכנסו לרגל כשהן מגולים ולא איסור מלאכה ע"ש והנה בדברי התוס' מפורש דמלאכה היא ע"כ.

ר'פי"ז צדקו דברי הנחל אשכול דכיוון דמלאכה היא ואף דחכמים יכולים להתיר מ"מ עכשיו שלא התירו מפני הגזירה שוב הוזה לי' איסור מלאכה ואפי' יכולים להתיר מפני שכל המדינה מסתפרין בכל יום וכיוון שלא ה"י זה בזמן התנאים ובי"ד הגדול שהתירו וממילא נישאר באיסור מלאכה שיש על עצם הגילוח דכאן אין האיסור חידוש אלא ההיתר דמלאכה ולכן אסור אף שליכא הגזירה שמא יכנס מגול דעכ"פ הא לא התירו ואף אם ברור שאם ה"י ב"ד הגדול ה"י מתירין להם בניתנה תורה ולא לנו עכ"ל הנחל אשכול ע"ש. ולכן לא נחית שום א' מהאחרונים לחלק בין גילוח הזקן לגילוח הראש ורק חילקו בין אם גילה ערב הרגל או לא לסמוך על ר"ת ולהתיר ע"י פרעל עני דווקא, וגם ע"ז חלקו עלי' כל' האחרונים *.

ועל שיטת ר"ת חלקו עלי' כל הראשונים והם הרשב"א הטור והמרדכי ומהר"ם ה' שמחות, והגמ"י פ"ז מהל' יו"ט, והג"א, שיטה לתלמיד מהר"י מפאריש, ובבב"י וב"ח כ' שאפי' ע"פ דין שרי מ"מ נהגו כל ישראל כהאוסרין וק' להתיר וע"י בעמדת התוראה בעל פמ"ג שכי' דדאי אין הלכה כר"ת ואפי' לספק ספקא שמא הלכה כר"ת לא משוינון לי' ע"ש במ"ז סי' תקל"א סק"ג וע"י בספר מחזה אברהם מהגר"א ולפנאן שה"י מתלמידי רבני דגר"א ז"ל ושם יש קונטרס מיוחד בענין

*** אחרונים החולקים על הגר"ב ע"י ח"ס או"ח (סי' קנ"ד) ישועות יעקב, הנ"ס בנין ארא' הרבה להקשות עליו, בס' עקרי הד"ט בשם הרבה רבני איטאלי' דמחר להאי שמעתא מאה עוכלי ע"ש (סי' כ"ה) וע"י יד דוד (דף רע"ז) הש"ך ארצה כל ראיותיו, וע"י בס' בית מאיר (סי' תקל"א), גם הרב יוסף אומץ (סי' ד') דס"ל כה"ג אף שיה"י להמתיר סעמים לסמוך ע"פ הדין מ"מ הוא בכלל מתיר ז'בר התמה לרבים וע"י מהזיק ברכה (סי' תקמ"ב), וע"י בס' לקט הקמח תירד הלי' יין**

גילוח

נסך ע"ש.

גילוח בחוה"מ ומחדש שם דעיקר שיטת ר"ת לא מובא בשום מקום בשם ר"ת רק הטור מביא דר"ת פ' כיוון שהטעם שלא יכנס מנוול אם גילה בעיו"ט מותר, וע"ז מוסיף הטור וקשה מאד להתיר וגם אין נראה כן מהגמ' דא"כ הוה ל' לפרט"י בהדי אינך התנן באלו מגלחין וע"כ נראה שאין להתיר רק השנוין במשנה ע"כ, ומפרש שם במחזה אברהם דנוכל לומר דכ"ז העתיק הטור מדברי ר"ת דהיינו דר"ת גופי' מפ' דלכא"ר אם גילה עיו"ט הי' צריך להיות מותר רק דמ"מ ק' להתיר וכו' וא"ש שהראשונים לא הביאו את זה בשם ר"ת רק בשם י"א, ולפ"ז ניחא דגם ר"ת מן האוסרין, ועי' בס' יד דוד בחידושו למו"ק כ' כי סברת ר"ת לא נמצא בשום פוסק שאמרה בשם ר"ת חוץ מהטור, והרי התוס' שדרכם להביא דברי ר"ת וגם כל הפוסקים לא אישתייט חד מינ"י להביא זה בשם ר"ת, גם הטור לא כתב רק ור"ת פ', ולא ור"ת פסק, שה"י מובן שפוסק' הלכה למעשה ואפשר שלא הי' סומך על פ' וכה"ג מצינו בכתובות בתו' (צ"ח ע"ב) כת' ר"ת וכו' ע"ש.

ושוב מצאתי בשיטה לתלמוד מהר"י מפאריש וז"ל, ואדם שגילח בערב הרגל ונתרבה זקנו בתוך הרגל עד שהוא צריך לגלח עוד בימי המועד יש שהיו רוצים להתיר דלא שייך למיקנסי מהאי טעמא שלא יכנס לרגל מנוול, שהרי גלח קודם הרגל וכו', ול"נ דהכא ליכא הוכחה שהרי עתה שהוא צריך לגלח אין נודע אם גלח קודם הרגל אם לאו ודמי למי שאבדה לו אבדה וכו', ועוד מדלא חשיב ל' בהדי הני דמתנ"י ש"מ ליכא לפלוגי בהכי, ועוד דכיוון דקיימא לן גבי נזיר דאין גידול שער פחרת מלי' יום אין לנו להתיר לו שיגלח בתוך המועד כיוון שאין ל' יום משגילח עכ"ל. ומוה"ג כ"כ ראי' דשיטת היש שהיו רוצים לומר לאו ר"ת חתים עלה, דא"כ הי' התלמיד מהר"י מפאריש מוכירו בשמו דמי כמוהם בקאים בשיטת ר"ת דהא הר"י מפאריש הי' תלמיד הר"י בן אחותו של ר"ת ובדאי דהיו יודעים בשיטת ר"ת והיו מוכירים אותו בשמו וזה ראי' להיד דוד ע"כ. ועוד ראי' בהר"י דאין חילוק בין גילוח הראש לגילוח הזקן דלא כיש שהיו רוצים לדמות גילוח הזקן לגילוח השפה והנה מצינו בפ"י בשיטת א' מהראשונים בפשיטות דדמי להו אהרדי ולא חילק ביניהם ע"כ.

והנה מה שהביא רבים לטעות לדמות גילוח הזקן לגילוח השפה היא דברי המג"א בס"י תקל"א סק"ב דמביא שם בשם ליקוטי פרדס דמותר לגלח שער במקום מכה דהקזת הרם דפקו"נ היא ע"ש, ומוה"ג דייק המג"א מדלא התייר רק מקום פיקו"נ ש"מ דכל גילוח שער שווה לאיסור ובשפה דמותר הוא דווקא במעכת האכילה. ועי' כ' המג"א דלדין דקיי"ל דכל גילוח שפה מותר אפי' אם אין מעכת האכילה א"כ מכ"ש לצורך מכה ע"ש, ומוה"ג יצא להם דגילוח האסור הוא דווקא בראש ולא בשאר האברים ובכלל שאר האברים הוא הזקן.

והנה לפי מה שהבאנו לעיל מדברי רש"י דטעם ההיתר בשפה לפי שאין בו משום בל תשחית את פאת זקניך ולפיכך אין שם גילוח עלה זה דווקא בשאר אברים חוץ מן הזקן דשם גילוח עלה וע"כ צ"ל דאין כוונת המ"א על הזקן ע"כ.

ומה שטוען באיברות משה דבמדינתנו שכל אלו הרגילים בתספורת הזקן מסתפרים בכל יום ולכן אין שייך טעם החולקים על ר"ת שהביא הטור בס"י תקל"א שמתיר במי שגלח קודם המועד לגלח במועד מטעם שיאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי' בייתוס מותרין שהוא הטעם שאסור באבדה לו אבדה ערב הרגל

כדאי שם במו"ק דף י"ד הוא משום דלא מיגלי לכו"ע אונסי' כדפרשי' וכן
הכא מי יודע אם גילח קודם מ"ש בטור וא"כ במדינה שכל המסתפרין מסתפרין
בכ"י ואף אם רוב מהמסתפרין שידוע שאף שנסתפר בעיז"ט מסתפר עתה ואין
חשש זה יש להתיר לכו"ע אף להטור וכל הפוסקים עכ"ל של בעל האיגרות משה
שליט"א.

והנה מה שכי' יש להתיר אף להטור וכל הפוסקים כנראה שלא דייק בדברי הטור
דד"ל הטור ור"ת פ' כיוון שזה הטעם אם כבר גלח קודם המועד מותר
לגלח במועד וק' מאד להתיר עכ"ל. הנה שכי' הטור בפשיטות על ר"ת שק' מאד
להתיר היינו אף שהי' מותר מן הדין ע"ש בב"ח כיוון שכבר נהגו כל ישראל שלא
לגלח האיד נתיר לזה ע"ש ואח"כ מתחיל הטור להוכיח דגם ע"פ דין אסור אונל
הקושי הראשונה היא דק' להתיר מה שנהגו לאיסור, וא"כ לפ"ז לא נשתנה הדין
עכשיו בשביל שמגלחין בכל יום כיוון שהמנהג בכל הדורות לאסור יש בזה משום
אל תטוש תורת אמוך ע"י תשובת ח"ס יור"ד סי' ק"ז וז"ל אפי' הלכה כאי"ד
פוסקים מ"מ כיוון דיש דעה להחמיר כבר קבלו אבותינו כאותה דעה ואסור עלינו
בני אשכנז מדינא ראינו לו התרה וקרוב בעיני נדר דאורייתא ע"ש וכ"ש בדין זה
דכל הפוסקים חולקים על ר"ת דאין להתיר בשביל סברא, ובאיגרות משה או"ח
סי' קנ"ח כ' דפה במדינתנו צריך כל א' להתנהג כפי מנהג אבותיו ע"ש א"כ כ"ש
במנהג זה דלפי עדות של הב"ח היא מנהג כל ישראל ע"כ. ועוד דמי הגיד לו
לבעל איגרות משה דהמנהג לגלח בכל יום נתחדש פה במדינתנו הלה בעל חתם
סופר דכל רז לא אגיס לי העיד דבימיהם היינו בימי חז"ל הי' המנהג לגלח בכל
יום ע"ש בתשובתו או"ח סי' קנ"ט. והוכיח לה מהגמ' מדהתירו לאבל לגלח לכי'
שבת מה שאסור בזמנינו, ומהיכן יודע בעל איגרות משה דהמנהג לגלח בכ"י הוא
נתחדש במדינתנו וע"ז לבנות יסודות ובנינים.

ומה שהוכיח מת' נוב"י דמוכח דדווקא דההולכים אצל השרים היו נהגים בגילוח
כל יום, אדרבה משם ראי' דלמה הי' מגלחים כל יום ההולכים אצל השרים
ת"כ דהי' מנהג המדינה לגלח הזקן כל יום ע"כ ההולכים בין השרים היו צריכים
להתנהג כמנהג ואל"כ הי' נראים בעיני השרים כמתעתעים ומפני סתם גוים לא
היו חרטיים אם ילעגו עליהם אבל מפני השרים הי' הפחד גדול מאד כי השרים
בימים ההם היתה כל הממשלה בידם, ע"י תי' ח"ס שם חז"ל שאם המלך ימיתיהו
מכ"ש שהשר ימנע ממנו בקשתו לאמר שחקו בי יהודאי וינהגו ב"י קלון וכבר
הורגלו בפומי' דעכו"ם לומר היית נחבש בבית האסורים וה"ז בוזן גדול וחסרון
אמונה בו ביהודים ע"כ הותר הגילוח ע"ש וע"כ דהיו לועגים מפני שלא נהגו
כמנהג הגוים לגלח בכ"י דאל"כ למה היו שואלים הי"ת נכבש בבית האסורים אם
גם הגוים לא גלחו רק פעם ביובל וע"כ דהי' מנהגם לגלח בכ"י כמו במדינתנו
ואפי' פשיטא לי' להגו"ב וכל הפוסקים לאסור ע"כ נפל האי' התירא,, דבמדינתנו
שאני' בבירא ואין לו יום יסוד ונפל היסוד נפל הבנין.

גם מה שרועה ליישב תמיהת הטור על ר"ת מהא דלא חשיב לה במתני' וע"ז
מת' ע"פ דברי התוס' בדף י"ז ע"ב דאיכא למימר תנא ושייר. בודאי דלא
נעלם תי' זה מכל' הגי' פוסקים חבל נביאים דמתנבאים בסגנון א' שכולם מק'
קושי' זו על ר"ת וע"כ דעתם דבכגון זה הי' צריך למיתני' בהדי' ול"ל תני' ושייד
הוא כמו שהולך בשיטה לתלמידי של הר"י מפארש' שמיישב קושית התוס' דלמה
בהא דאומן שאבדה לו אבידה אמר' בי' תני' ושייד ובהא דאבל וכהן ל"א דתני

ושייר וע"ז תח' דאומן שאבדה לו אבידה היא מטעם אונס והוי בכלל הני דמתני' ודמי לה, ע"כ אמרר' ב"י תני ושייר אבל אבל וכהו דלאו מטעם אונס לא הוי בכלל הני דמתני' ה"י צריך ל"י למיתני בהדי' ודמי' להא דאין לו אלא חלוק א' דל"א ב"י תני ושייר ע"ש דר"ז ע"כ ד"ה וא"ת ע"ש ומסתמא לזה נחתו כל הני ראשונים דהא בגלח עיו"ט ג"כ לאוו מטעם אונס מותר ע"כ ה"י למיתני בהדי'. ע"כ קושיתו של הסור במקומו עומד ע"כ.

ועוד ראי' הוא מה שמביא הב"י בס"י תקל"א מדברי הרשב"א בתשו' חו"ט שאלה מי שה"י חולה ונתרסא בחוה"מ אם מותר לגלח במועד מפני שלא

ה"י יכול לגלח ליהוש' שהגלוח קשה לחולה ומסתמא ה"י שא"י לגלח שא"כ ה"י ל"י למתני בהדי' הנך דמתני' ובדד"ו אמרר' במתני' הא שאר כל אדם אסורים ועוד נראה ל"י ראי' כדאמרר' קסן הנולד במועד מותר לגלח שאין לך יוצא מבית האסורים גדול מזה אלמא מיסום לתא דבית האסורים דווקא הוא שבאין להתיר ומיסום דבכלל היסורים במיתנינו הוא הא מיסום דלא ה"י יכול לגלח קודם המועד לא עכ"ל והנה הגם דהוכחתי מהא דלא תני ל"י במתני' גוכל ליישב דבכלל הנך דמתני' היא דהא מטעם אונס הוא אפשר דס"ל להרשב"א לחלק בין חולה להא דאימין אבל מ"מ מהא דקטן מוכח בהדי' דאפי' ליתא הא דלא יכנס לרגל מנוול דהא לא ה"י בעולם אפי' א' לאו דדמי ליוצא מבית האסורים ה"י אסור ומוכח כמו שכתבנו דכיוון דאיסור גילוח הוא מיסום מלאכה כל היכי דלא התירו בהדי' אף דלא שייך הטעם דלא יכנס מ"מ אסור וזה ראי' ותשובה ניצחת שאין להשיב עלי', ובפרט לפי מה שבארנו דאפי' גילוח של יופי מלאכה היא והגם דלפי מה שבארנו היא קאי על גילוח של יופי של הראש מ"מ כבר הוכחנו דאין גילוח הראש לגילוח הזקן כנ"ל ע"כ.

וגם על קושית הסור דמי יודע אם גילח קודם המועד וע"ז טוען באיגרות משה דבמדינתנו שמגלחין בכ"י או פעם ביומים או שלש ע"כ אין חשש זה, ע"ז יש להשיב אף לשיטתו הנה זה מודה דיש דמגלחין רק פעם בשלש ימים וא"כ שכיח מאד דבעיו"ט של פסח או סוכות דהעם סרודים מאד בטרדת שני החגים האלו שכיח מאד דלא יגלח בעיו"ט ובפרט דביו"ט לא הולכים להביזנעס רק לביהכ"נ וממי יש להתבייש ע"כ יניח את זה לחוה"מ ושייך קושית הסור דמי יודע אם גילח קודם המועד ואף דרוב בני"א מגלחין בעיו"ט מ"מ כל הגזירה לא ה"י רק מפני קצת בני"א דסרודים במלאכתם בעיו"ט ויניחו הגילוח למועד, דרוב בני"א בודאי דהיו מגלחין בעיו"ט דהא מצווה לגלח בעיו"ט ואפי' בער"ה ה"י המנהג לגלח ע"י בסור ס"י תקפ"א בשם המד' ובשו"ע ס"י תקל"א ע"ש. וא"כ ה"ה הכא שייך הך גזירה כנ"ל.

ועוד ה"י נראה ל"י לומר דמה דפשיטא ל"י [וגם להרבה רבני זמנינו הגם שמהם אין להביא ראי' שהרבה מהם הם ראשי שועלים כמובן] לבד מהרב בעל איגרות משה שליט"א דרשכבה"ג הוא ומיחדיו הדור יאריך ה' ימיו ושנותיו, אבל תורה היא וללמוד אני צריך ואין משוא פנים. והנה מה דפשיטא ל"י לבעל איגרות משה דגילוח הזקן יופי היא ומותר היא לכבוד המועד ולכבוד יו"ט האחרון, ובנוגעם י"ג מביא הרב אהרן הלוי פייטשעניק בשם ספר מערכי לב תלמיד הח"ס דהעלה בפשיטות דמה שאסרו גילוח הוא דווקא גילוח הראש והטעם דבגילוח הראש כיוון דמגלח בעיו"ט די לו לכל המועד אבל בגילוח הזקן דאפי' מגלח בעיו"ט חזר ומתנוול ביו"ט איך אפשר לומר שחז"ל יסתרו עצמם שהרי הם בעצמם חשו על

נוול המועד עד שגזרו גזרה ואם היתה הגזרה גם על הזקן מה הועילו בתקנתם ?
 וכה"ט התירו כיבוס לפני שאין לו אלא חלוק א' מטעם שחוזר ומתנוול במועד,
 ואיך אפשר לדמות גילוח שלנו לגילוח אנשי משמר שכל תגלחתם לא ה' אלא א'
 ל' חם כדלפ"י בגמ', ולא היו מנוולים כלל, שמי שדרכו לגלח פעם בחדש לא
 יתנוול במשך ימים אחדים, ומי שמחזיק ונוהג איסור בגילוח שלנו, מטעם דה'
 הגמ' והשו"ע, הלה טועה הוא ונותן יד להיות לועג על תקנת חז"ל והרשעני
 מחטאת אם אלך כאבל ביו"ט עכ"ל, והנה אישתמיטתה לתלמיד זה דברי רבו
 הגדול בעל הח"ס בת' ס' קנ"ט דאדרבה בימי רז"ל היו נהוגים בגילוח כו', ואפ"ה
 אסרו רז"ל, ובמה שחויש לסתירת חז"ל אל יחיש לזה ואם רוצה לחוש לכבוד
 חז"ל לא יסלף את דבריהם ואל יכניס בדבריהם היסד כוונתם, והנה מצינו שחז"ל
 חששו רק לכניסת הרגל שלא יכנס מנוול ולא למועד דא"כ למה אסרו למי שלא
 גילח בעיו"ט עכ"ס ה' להם להתיר כדי שלא יתנוול במועד וביו"ט אחרון, וע"כ
 דלא חשו לזה ועיקר קפידתם על כניסת המועד, ואם רוצה להציל אותם מסתירה
 ה' צריך לעיין ולדייק בדבריהם הק' להבין דברי חכמים וחידותם ואז יראה שאין
 סתירה בדבריהם ודבריהם מזקקים שבעתים ע"כ.

ומה דשטיטא ל' לבעל מערכי לב גילוח בזקן יוסי הוא ואם אין מגלח נחול
 הוא, הנה לא אאמין שזה המחבר הוא תלמיד הח"ס דאישתמיטתה דברי
 הח"ס באו"ח, (ס' קנ"ד ובהגהותיו לשו"ע ס' תקל"א) דמביא קישות היד דוד
 דמק' דמ"ט לא מגלחין בעיו"ט האחרון או בע"ש אם הוא במועד שלא יכנס לשבת
 או ליו"ט אחרון כשהוא מנוול כמו באנשי משמר שהתירו לכבוד שבת עיי"ש,
 ועי' תי' הח"ס דל"ד לאנשי משמר דאי' גילוח שלהם מפני כבוד מקדש אתי ע"כ אתי
 כבוד שבת וכבוד יו"ט דחי אותו אבל הכא האיסור גילוח הוא משום כבוד יו"ט
 א"כ היינו כבודו שנכנס ליו"ט אחרון בלי גילוח שזהו כבודו של יו"ט המצווה
 אינה ניוול ליו"ט עכ"ל הוזהב של הח"ס הרי כדברינו שחז"ל לא חששו לניוול
 דיו"ט אחרון כמו שכי' ואפ"ל בתוספת ביאור דכיון דאיסור גילוח הוא משום
 מלאכה ומכבוד יו"ט הוא שלא לעשות בו מלאכה ע"כ אם מתנוול ע"י שמכבד את
 הח"ס ואין עושה בו מלאכה זה כבודו של היו"ט כנ"ל, ואיך אישתמיטת זה
 להתלמד הוזה, ואם ראה דברי רבו הגדול ואפ"ה הרהיב עוז בנפשו לחלוק על
 דברי רבו בסברות דקות וצנומות קדים אפשר ע"ז כיוון בעל הח"ס בסיום דבריו
 שם (בס' קנ"ד) בסוף הת' חז"ל, אבל יחיד בדורו אפי' הוא חנון כאלונים וכגובה
 ארוזים גובהו דבריו כראי מוצקים לא כיוון להתיר אפי' נענה קטן בירשאל

היום יאמר כך וידישיני ויפרסמני ומחר יאמר כך בסברות חלוטות וצנינות דקות
 עד שיתירו איסור דאוריית' כאשר אירע בעו"ה בזמנינו כי רבו פריצו הדור
 והעמידו חזון לאמר הלא גילוח בחוה"מ כמה מאות שנים אבותינו נהגו איסור
 ונצטערו ונתנוולו רעתה התירו פרושים את הדבר, כן נמי נבוא ונתיר לחלל את
 השבת בפרהסי' בעו"ה והקולר תלי אח"כ בהגורמים ומשו"ז לא התיר הנוכחי
 בפרהסי' ומ"מ נכשלו בה ע"כ שומר נפשו זהר וישמור ה' רגלי חסידיו מלכד
 עכ"ל הרי להבות דב"ק הנחמדים שמדבר להיחיד בדורו ואמר לו שאין יכול
 להתיר איסור גילוח שדבר זה א"א ע"כ דברי המערכי לב בטלים בשגם שלא ה'
 דוע שה' מגדולי הדור וגם דבריו אין כראוי מוצקים ואיננו נכונים כלל חם
 חלוטות צנומות קדים ע"כ בודאי שאין לסמוך עליהם ע"כ.

ועוד ג"ל מטעם אחר דא"א לומר דבגילוח הזקן הקילו מזוהם דרגילים לספר
היו גזול, בדבריו רז"ל מבואר דבגידול זקן הוי החזיר ולא להישך ע"י
שבת (קנ"ב ע"א) הדרת פנים זקן ע"ש והגם דיש לבעל הדין לחלוק דזה למי
שלא נוהג לגלח אבל למי שנוהג לגלח לישם יופי אדריבה הגילוח היא היופי מ"מ
הלא כלל בדינו דדעת שוטים אינם כלום ואף אנו נאמר אני מביא לך ראי' מן
התורה ואתה מביא לי ראי' מן השוטים (נדה ל' ע"ב) כיוון שזאתה הק' ר' יהושע
ס"ל דהדרת פנים הוא זקן (שבת קנ"ב) בשביל שוטים האלו שגילוח הזקן הוא לתפארת
להם יתירו חז"ל הגילוח בשביל יופי שלהם, ומה גם דלדעת זרבה פוסקים אסור
לגלח הזקן אפי' במספריים ויש בו איסור מה"ת, והנני להעניקם הגם דאין זה
נוגע כ"כ לענינינו היינו לאיסור גילוח בחוה"מ דזה אסור מגד' אחר מ"מ הוי זה
סידע לדברינו דכיוון דאי"ז מן המובחר ובפרט ע"פ דעת המגובלים, בודאי אי"ז
כבוד להיו"ט האחרון ולמועד לגלח בו וזה מכבוד יו"ט שעכ"פ בי"ט יתנהגו בו
בחומרה זו לא לגלח הזקן ובודאי דאי"ז כבוד יו"ט רק חילול יו"ט וממילא אסור
משום מלאכה: וגם שיש הרבה אשר תורתם אומנתם ואין להם שום נסיון לגדל
הזקן והם בשאט נפש גוטלים הדרת פנים שלהם ומכניסים עצמם לכמה ספקי
דאורייתא להרבה פוסקים או עכ"פ איסורי דרבנן ואם הגם דיש פוסקים המתירים
היא דווקא לבעלי הבתים אשר נוגע לפרנסתם לא לבעלי תורה ע"כ הנני להעתיק
שיטת הפוסקים המדברים מענין זה ע"כ.

ואעתיק מקודם שיטת הראשונים ע"י בס החינוך (מצווה רנ"ב) וז"ל וכתב
הרמב"ם ואם גלח במספרים פטור נראה מדבריו דדווקא פטור הוא
אבל אסור לעשות כן ואפשר שיהי' כן במגלח במספריים כעין תער וכמו שגראה
בענין כן במס' נזיר עכ"ל ובכה"ג (סי' קפ"ב) מביא בשם הרשב"א כן שאסור אפי'
במספריים שלא כעין תער ובמגדל עוז המיוחס לתלמיד הרשב"א כ' בפ"ב מהל'
עכו"ם ה"ז חז"ל אבל כתבו רבותינו ז"ל משעמדנו על דעתינו לא העברנו ברזל
על בשרינו אפי' במספרים כלל וכלל לא וכו' מן השפה ולחוץ עכ"ל (ובס' יין
המשומר מביא בשם ס' הגן המיוחס לרבנו יהודא החסיד) ועי' בתה"ד סי' רצ"ו כ'
דיש מקום להחמיר גם במספרים אלא שהעולם אינם נזהרים וכ' שם עוד בשם
גליון תוס' וז"ל ויש נזהרים כשמספרים במספרים שאין עושים בתחתון כלום אלא
בעליון כי חוששין שאם יעשו כלום בתחתון שמא יארע שלא יחתוך זוג העליון
אלא בתחתון והוי כמו תער עכ"ל והנה ק' ליהור' בזה עכד"ק של תה"ד וכ"כ
בפסקי תוס' מכות חז"ל השחתת הזקן דווקא בתער אך גם במספרים יש לחוש
מפני הזוג התחתון משחית כתער ומסיימי הר' ר' יעקב מזוהר שלא ינוד זוג
התחתון וכו' ומעתה מי יכול לזוהר בזה עכ"ל.

והנה הגם שיש בזה לבעל הדין לחלוק דלפי"ז בזמנינו שיש מכוונות גילוח
שמגלחים בעליון כמו בתחתון אין חשש אבל באמת שישנם הרבה מכוונות
שיש עליהם חשש זה כידוע והמשתמשים בזה ידעים אבל דא עקא בי יש מכוונות
גילוח וידועים שאינם בחשש אבל פתאום יכול להשתנות שאותה החברה מוציאה
תוצרת חדשה שהיא משונה ויכול להיות חשש תער והמשתמשים א"י להזהר בזה
ויכולים לבוא לאסור תער ע"כ וכ"ז לדברי התוס' יש לחלק אבל החינוך כ' סתם
דבמספרים יש איסור רק דאין לוקה וכן מדברי הרשב"א מוכח כן ע"כ, ועי' בשו"ת
מן הסמים (סי' ל"ו) חז"ל המשתחיתים זקנם במספרים אם אסור אם לאו כי יש מן

החכמים האומרים שלא אסרה תורה כי אם בתער והשיבו לו לא תשחית אמרה תורה בכל דבר שיש בו השחתה ואל המשחיתים תאמר איה צור מלככם וצור מעוזכם אשר במצוה הקלה לקיים אותה שכחתם עכ"ל ועי' בשו"ת יוסף אומץ (סי' פ"ב) להרחיב"א שכי' וז"ל ואילו מרן ז"ל וכוונתו להבית יוסף שלטו מאור עיניו הקי' בת' הר"י ממרויש דמשמי' מיהב יהיב ודאי כן הי' פוסק ובכ"י הא לא שייך לא בשמים היא כיוון דיש הרבה פוסקים דסב"ל הכי אהנ"י לן לפסוק כמותם כיוון דאית לן סיע"ת דשמי' עכ"ל ובנידון זה יש הרבה פוסקים דס"ל הכי.

ועוד יש שיטות ראשונים דס"ל דהגם דמטעם השחתה אין לאסור במספרים מ"מ אסור מטעמים אחרים וז"ל רבני בחיי פ' קדושים ולא תשחית את פאת זקנד' על דרך הפיסט טעם האיסור כדי שלא יבטל הסי' שהקב"ה רשם מן הזכר כדי להבדילו ממין הנקבה כי העושה כן הפך ה' הוא עושה כמו שזורע כלים ובכל מה שעשה בוגעשה בראשית כתוב בהם למינ"י עכ"ל ועי' בס' מאמר השכל המיוחס להראב"ן (בזיבור ז' סי' ל"ג) וז"ל ומכלל לא תנאף שלא יעבור איש וקנו דבבר המעביר לגמוי' להדמות לאשה עכ"ל וכן כי בספר זכר נתן בשם שבלי לקס וז"ל המגלחים זקנב במספרים אי"ע משום לא תשחית פאת זקנד' אבל לוקה משום לא ילבש גבר שמלת אשה ע"ש וכ"כ בס' מצוות ה' בשם החינוך דעובר משום לא ילבש ע"כ וכן דעת האברבנא' פ' קדושים ע"ש וכן דעת הר"ר ר' יצחק שני בס' טאה שערים (שער ט') דטעם איסור השחתת הזקן להבדיל הזכר מן הנקבה והמשחית הפך ה' הוא עושה ע"כ.

ואלה דברי האחרונים דס"ל בדעת הרמב"ם כדעת החינוך דמש"כ הרמב"ם פטור ר"ל פטור אבל אסור ה"ה בעל מרכבת המשנה שם על הרמב"ם וכן דעת מהר"י אירגנעס בספרו דברי יוסף (סי' ל"ו) ובס' יין המשומר האר"ץ בזה לבאר חומר האיסור במספרים מכמה טעמים גם במעשה רוקח על משניות להגאון ר' אליעזר מאמסטרדם האריך בזה לבאר דאסור גם במספרים שינא כעין תער עכ"פ מדרבנן וכן בס' מכתם לדוד להגאון ר' דוד פארדו חיו"ד (סי' כ"ח) האריך להוכיח דבברי בעל מעשה רוקח וכי' דכן מוכח מדברי מהריב"ל ע"ש וכן כי בס' הזכרונות וכן כי בשו"ת צ"צ החדשות חיו"ד (סי' צ"ג) וכי' שם דאף דהכ"מ ס"ל בדעת הרמב"ם דפטור ומותר קאמר פשיטא לי' אלו הי' רואה מוין ז"ל דברי הרא"ה דברי מהרא"י הכי הוי קים לי' עכ"ל ועי' בס' יערות דבש ז"א ח"ל כל מי שיש לו זקן הוא בצלם אלקים ומי שאין לו זקן הוא בצלם אדם בליצל הס"ם ע"ש. גם הגאון האדיר ר' יוסף ראזען ז"ל בעל צפנת פענח במכתבו אל הרב א"ז מרגליות דעתו לאיסור מה"ת רק דאין לוקה ע"כ.

ובפרט דלפי דעת המקובלים הוא חמור מאד עי' שם בצ"צ החוש"ת דמעתיק דברי הזוהר בכמה מקומות דמשמע לאיסור אפי' במספרים ומבואר הדבר בכתבי האר"י"ל עי' בשער המצוות פ' קדושים מהרח"ו וז"ל והי' מורי ז"ל נוהר מאד שלא לחתוך שער הזקן לא בתער ולא במספרים בשום מקום וכי' ולא עוד אלא שהי' אומר שאיסור גדול מאד הוא לעקור בידו אפי' שער א' וכי' ע"ש וכללא הוא בדינו כל שיש מחלוקת בין הפוסקים הקבלה מכריע בין הפוסקים שו"ת חכ"צ (סי' ל"ו) ועי' מ"א (סי' כ"ה סק"ב) דהיכי דהקבלה מחמיר יש להחמיר ג"כ ע"ש ועי' שאילת יעב"ץ דאם איזה פוסקים פירשו ענין בש"ס ותמצא בזוהר כמותם אז הלך אחרי הזוהר והוא יכריע ע"ש, ולפי האמור ישגם הרבה

פוסקים דפירושו מה דא"י בש"ס במספרים כעין תער דפטור היינו דפגור ממלקות אבל איסורא איכא ע"כ בודאי שהקבלה תכריע, ועי' בזה בקונטרס ופארת אדם למרן בעל החפץ חיים זצלה"ה וז"ל אבל באמת נכון ליוזר אפי' ומספרים כי כתבו המקובלים שבוה עוקר צינורות הקדושה מלמעלה ובפרט במדינונינו שהעולם נהגו ליוזר בזה ברדאי דאין להתיר והוא ככל הדברים המתירים ואחרים נהגו איסור בזה דא"א להתיר בפניהם, ובפרט כהיום שנהגו הרבה מנוריצ' עמינו להשחית בתער מצווה רבה להתחוק בזה ושלא להקטין הזקן אפי' במספרים להראות לכל שהמצוות שצוותה בהם התורה להצטיין בהם האיש וזיהודי הביב אצלינו ואין אנו מתביישיין בהן ח"ו וע"ש שמביא מגמ' ברכות (י"א.) משל לכה הדבר דומה לא' שאומרים לו מפני מה זקנך מגודל אמר להם יהי כנגי' המסחותים ופי' בתוספות ר' יחא שהכוונה ששאלו אותו מפני מה זקנו מגודל כ"כ וזה הסיבו מפני שיש מסחותים אותו לגמרי ועוברים על בל תשהית וכי' לכן הראיתי בהיפך ע"ש, רס"ב בפ"ה כי וז"ל עוד יש סיבה לעבור על איסור גילוח החמור מפני החסר שהיצר מפתה אותו שעיי'ו יהיה מראהו יפה וימצא חן בעיני הבריות והדבר באמת בהפכו שהדרת פנים הוא זקן כדאיתא בשבת קנ"ב ע"ש וגם החן שימצא לפי דעתו הוא רק אצל אנשים נערים וסיכלים אבל אצל אנשים חשובים אדרבה יתגנה בזה הרבה וכי' כי באמת הזקן בזמנינו הוא כמו איזה אות (שילד בלי"א) שמציב כל בעל מלאכה מבחור בעיירות גדולות שזה האות מורה על תוכן האיש הדר שם אם הוא רצען או חייט וכיוצא כן הזקן הוא תואר האיש הישראלי וצוותה התורה שלא להשחיתו וכשמקיים רצון השי"ת מורה על כל מה שנמצא בפנימיותו בלבו ומוחו שנאמן הוא לה' ותורתו וכשמשליך הזקן אחרי גוו ומגלחו את זה הוא על האיש הזה שלבו פונה מדרך ה' ולבו מלא תרמית והוללות עכ"ל החוצבים להבות אש של בעל הח"ח זצ"ל. ויתבוננו בדברי קדשו כל אותם הבני תורה ובפרט אותם שנקראים בשם ראשי ישיבות מה שמעיד עליהם מה שבלבם מרן בעל הח"ח ז"ל גם אותם שרוצים להתיר הגילוח משום יופי והוא מה שכי' שזה יופי רק להשוטים והנה מצינו כדברינו בספרו הנחמד וב"ה שכווננו לדעתו הגדולה.

גם יש שטעונים שענין זקן הוא דווקא להחסידיים שהולכים בדרך הבעש"ט לא כן בליטא אותם שהולכים בשיטת הגר"א. ופוק חזי מאן גברא רבה קמסהיד שהמנהג מדינתו היינו מנהג ליטא לא לגלח ומשו"ה אין להתיר ע"ש, ובפרט דלפי דברי הח"ס ביו"ד (סי' ק"ז) כל מנהג שנתקבל לאיסור אף דיש פוסקים המתירים אסור מדין נדר דא"י ע"ש, ובודאי דאין להתיר ונוגע להחשש איסור דאורייתא, ועי' ת"ס או"ח (סי' קנ"ט) דמה שנהגו באיזה מדינות להתיר הגילוח הי' זה מזמן גזירת הרועים בשנת תתנ"ו שהתירו הגילוח שלא יכירו בהם שהם יהודים ויהרגו אותם ע"כ התירו זה להבורחים וכיון שהונהג אז להתיר מפני האונס אז אין לאסור כבר מפני המנהג לאסור כיון שהונהג בהיתר ע"ש וממילא באותם המדינות שלא התירו או שנהגו אח"כ לאסור אין להתיר, וע"ש באיגרות משה או"ח (סי' קנ"ח) דכאן במדינתנו צריך כל א' להתנהג כפי מנהג מדינתו שבא משם ע"ש.

ובת' ח"ס מביא בשם הישר"ר מקאנדי' בספר אלים בשם מקובלים דבחז"ל מותר להשחית הזקן דאין חז"ל כדאי לזה ושכן העיד על הרמ"ע מפאנו ושע"ז סמכו הרבה גדולי איטלי' ע"ש, והנה עדות זה נובע משו"ת באר עשק (סי' ע') שכן העידו לפניו שהרמ"ע הי' מסתפר בזקנו ומשו"ה חילק מסבתו בת' באר עשק דאולי בחז"ל יותר עדיף לגלח וע"ז תפשו הרבה להיתר בתספורת הזקן. והנה

ראיתי צורת היש"ר מקאנדי מצויר בתחלת ספר האלים שלו והוא בזקן מלא חזי' דאף דגם הוא האמין מה שהעידו על הרמ"ע ואפ"ה לא נטל זקנו אף שהי' פילוסוף ורופא גדול והי' נחוץ לזה. ע"כ לבי אומר לי כי אותן שגלחו זקנם על סמך עדות מהרמ"ע שהם מאותם שנא' בהם עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו אם שומעים איזה קולא תיכף שמחים בזה ואוחזים בה מבלי לחקור על הדבר, ובדאי שבפעסקיהם אם הי' בא איש ללוות מהם כסף הי' חוקרים באלף חקירות על האיש מה טובו ואח"כ לא הי' מלוים כי הי' מחמירים מס' ספק ספיקא, אבל בנוגע למצוות הי' תיכף בשמעם איזה מקיל בלי חקירה הם אוחזים בה ושמחים שיכולים לסמוך אפי' הי' איזה משענת קנה רצוצ.

והנה מה שנוגע לגילוח הזקן של הרמ"ע מפני שע"פ קבלה אין חו"ל כדאי לה אם כותב השורות האלו הי' שומע עדות כזאת על א' מגדולי דורינו הייתי שואל ראשית האם הקבלה ירדה לעולם עם הרמ"ע הלא בשביל זה נקראת קבלה שהיא מקובלת איש מפי איש עד למשה בסיני ע"י בתחילת הספר שומר אמונים למהר"י אירגאס ז"ל ולמה אין רמז לזה בספרי המקובלים ועוד הלא רוב בנין ומנין חכמי ישראל מיום גלות הארץ היו כולם בחו"ל וכולם היו מגדולי זקן, וכמו שהעיד בת' ח"ס שגילוח הזקן התחילה מגזירת הרועים ואז התירו מפני סיקו"ג ומקדם הי' כולם מגדולי זקן ואיך לא ידעו מזה שחו"ל לא כדאי לזה, ובדרך כלל אין מחלוקת בקבלה ע"י כפי שומר אמונים הנ"ל ויכוח ראשון הי' דעת הרמב"ן לא הי' מחלוקת בקבלה רק מהרמב"ן עד תאריז"ל ע"ש הטעם ומהאריז"ל שוב ג"כ אין מחלוקת שהוא הכריע הכל ומיום שנגלו כתבי האריז"ל עד היום הזה לא נמצא מי שיחלוק על דבריו כלל וכי' ע"ש והנה אם האריז"ל החמיר מאד שלא לנגוע אפי' בשערות הזקן איך אפשר שהרמ"ע ז"ל אשר מגזיר האריז"ל שתי' שהי' תלמיד מהרי"י סרוג תלמיד האריז"ל ואיך יחלוק על האריז"ל החי וע"כ דתלי בוקי סריקי באילני רברבי בהרמ"ע ז"ל זה מה שנראה לי.

אבל כבר שקל למטרפס"י בעל באר עשק מהגאון בעל מהרי"י אירגאס בספרו דברי יוסף סי' כ"ה דהוכיח קודם דאין בדברי הרמ"ע רמז לחלק בין א"י לחו"ל וזילוק זה הוא מדברי בעל באר עשק שאחר שהעידו לפניו שהרמ"ע ז"ל גילה זקנו חילק מסברא דנפשי' דאפשר דחו"ל אין כדאי לה כדי להצדיק פעולתו של הרמ"ע וע"ז כותב שם בשו"ת דברי יוסף ז"ל איך מלאו לבו לעשות חילוקים במאי דלא גמיר וסביר וממשיך שם וכוונתו על בעל באר עשק ז"ל הלא זה נצטערתי כל ימי על אנשי דורינו הקופצים ללמוד קבלה וכי' ומקשים ומתרצים וכמה פעמים יוצאים חוץ לשיטה וכי' לפיכך עצתי תיכון אל כל משכיל בה ידם ולא יחדש דבר גדול או קטן עד שיכיר את עצמו היותו בר הכי לחדש ולספול בהכמה זו ע"פ הקדמות המקובלות ע"ש, וגם כי' עוד דע"כ שם הספר באר עשק כי התעסקו עמו דהרבה מדבריו הם שלא כהלכתא ע"ש, ועוד כתב בשלמא אם היו אומרים לו אלו המעידים דהרמ"ע אמר להם דע"פ הסוד עדיף לספר במספרים בחו"ל וזו הי' עדות השייך לעניינינו ואני הייתי משיבו כמו שהשיב הרב הגדול הרא"ש בריש בפי' כי תבא על מה שכתבו קצת מפרשים בשם ר"ת ע"ז כותב איני מאמין תוצא זה מפיו ע"כ כי כל דבר זה אין ראוי להאמין שיצא מפי אדם גדול, אבל המגיד לא הגיד לו רק שראה מעשה שהרמ"ע גילה בזקנו ואי"ז כלום כי העיקר אצלינו דאין למדים הלכה מפי מעשה כדאי בפי' יש נוהלין דשמא טעה היראה ושמא איש הולגי הי' הרמ"ע והי' מוכרח לגלח הזקן ואפשר שהי' חולי כבד

ע"כ לא הנהיג עצמו לקיים המצווה ע"ס פנימיותה, וכי שם עוד ואני חקרתי ע"ז ממהר"ר ר' בנימין הכהן מרגיוו והשיב לי וז"ל אני ראיתי צורת הרמ"ע במנטובה והוא בוקן מלא על כל גדותיו והרי זה הכחשה בגוף העדות ע"ש.

היוצא לנו בזה שאין שום היתר לגלח הזקן בחוה"מ שאין כאן יופי אדרבה היופי הוא שלא לגלח כמו שכי בשם הח"ס וע"י פמ"ג (מ"ז ס"י תקל"א

סק"ז) וז"ל וגילוח פאה ראש וזקן וכו' אדרבה נחול הוא כשמגלח א"ע ול"ש צורד המרעד ע"כ ע"ש, וקרוב בעיני לומר דבגילוח הזקן אסורים אפי' אותם השננים במשנה דאין בזה צורד כמו בגילוח הראש ומי שמוכרח לגלח מכוסם דבר האבד ישאל לחכם שיראתו קודמת לחכמתו ובל"ז אין שום היתר, וע"י בלקס הקמח ה"ל יין נסך שבא שאלה בחולה שה"י מוכרח לגלח כפני מחלת עור וה"י יכול ליפול מזה בחולי של סכנה ובא הדבר לכמה בתי דינים באמסטרדם בליורני בויניצי' גוריצ'א וכולם השירבו בענין א' שאין להתיר רק בחשש סכ"ג אם לפי דעת הרופאים היא סכ"ג, וגם בתנאי שישב בביתו ולא יתראה החוצה ע"ש שהאריך בחומר הדבר ומביא שם באחד שה"י חתן תורה וגילח א"ע בחוה"מ ודעתו ה' לכבוד התורה ונידו איתו ע"ש שהאריך בהומר הדבר ע"ש, ולהשומע ינעם ותבוא עליז ברכת טוב.

ספר דרשת שלמה

קונטרס בעבני כשרות המאכלים ובו הרבה ידיעות מהמתרחש בעולם הכשרות וגם אזהרות והוראות איך לעמוד על המשמר כדי לשמר את עצמו ובני ביתו מליפול ברשת ובפח יוקשים של מאכלות אסורות וגם מהמצב הכשרות של ישיבות כדי להבטיח שהמוסדות התורה איפה שאנו שולחים את בנינו ללמוד תורה, אם עומדים על המשמר שהבנים לא יטמטמו ויכנסו דברי תורה במיעיהם, והם מהדברים שנאמרו ונדברו באסיפת עם שנתארגנה ע"י ועד הכשרות של התאחדות הקהלות בחול המועד פסח שנת אל תשלו לפ"ק

דרשה בעניני כשרות המאכלים שאמרתו באסיפת עם לחיזוק הכשרות בבית יעקב דבורו פארק שנת תשל"ו לפ"ק (עם קצת הוספות)

אין רי פרשיות פון תפילין וואס מיר זאגען יערען טאג שטייט ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמץ, משה רבינו ע"ה שטייענדיג אין טאג פון יציאת מצרים זאגט צום אידישען פאלק געדענק דעם היינטיגען טאג פון יציאת מצרים אז מיט אַ שטארקע האנד האט ג"ט אייך פון דא ארויסגענומען. און עס זאל נישט געגעסען ווערען קיין חמץ. דארף מען דאך פארשטיין. וואס פאר א שייכות האט "זכרון יציאת מצרים ביר חזקה" צו איסור חמץ? אין סוף פרשה שטייט ראך מצות יאכל את שבעת הימים, ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור. איז איידער ער זאגט מצות יאכל האט געדארפט שטיין לא יאכל חמץ ווי עס שטייט און פרשת ראה לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות וגו', ולא יראה לך שאור וגו', ווידער איז שווער וואס איז דער ל' ולא יאכל חמץ עס זאל נישט געגעסען ווערען חמץ, פארוואס זאגט ער נישט ווי אין פרשת ראה לא תאכל חמץ. אויך איז באווסט וואס שטייט אין ספרים, אז חמץ איז מרמו קעגען יצה"ר אזוי שטייט אין זוהר הק'. פרשת תצוה ע"ש איז דאך שווער אויב אזוי פארוואס מעג מען עסען חמץ א גאנץ יאהר. אויך איז באווסט וואס דער אר"י הק' זאגט אז "הנוהר ממשהו חמץ נוהר מחטא כל השנה", איז לכאורא ווי מיר זעהן איז יעדער טייט ווי ווייט מעגליך פאר פסח מבער צו זיין דעם חמץ. און איז נוהר ווי מעגליך פון משהו חמץ, דאך ווען עס קימט נאך פסח גייט אלס צוריק צום אלטען דער ערליכער איז ווייטער נוהר ומדקדק בקלה כבחמורה און דער קל קלייבט קל?

נאר דער ענין איז אזוי, אין נוסח פון לשם יחוד וואס מען זאגט פאר תפילין לייגען שטייט אזוי, "וצווננו להניח על היד לזכרון זרוע הנטויה ושהיא נגד הלב לשעבר בזה תאוות ומחשבות לבינו לעבודתו יתברך שמו" דאס הייסט, אז דער תכלית פון זכרון יציאת מצרים בזרוע נטויה

איז לשעבד תאוות ומחשבות לבינו לעבדתו יתברך, דאס מיינט אז אויך ביי די גופניתדיגע זאכען ווי עסען און טרינקען אד"ג זאל מען נישט עסען ווי א בהמה. ווען עס גלוסט און וואס עס גלוסט ווייל עס איז געשמאק פאר דעם צונג, ניין, לא באלה חלק יעקב, דאס עסען פון א איד דארף זיין מיט א חשבון, און זיך בארעכענען אז דער תכלית האכילה איז אז מיט דעם כח וואס דער קערפער באקומט פון עסען, דער כח דארף גענוצט ווערען צו דינען דעם אייבערשטען, דעריבער דארף מען פאר מען נעמט עפעס און מויל, זיין פון די "יראי ה' וחושבי שמו" טראכטען און מורא האבען אריינעמען א מאכל אין מויל איידער מען איז איבערצייגט אז עס איז הונדערט פראצענט כשר, און אז עס איז אויסגעפאלגט געווארען אלע אזהרות פון די תורה, און דאן וועט דאס דינען דעם צוועק לעבודתו ית"ש. אנדערש וועט דאס נישט נאר נישט דינען דעם צוועק, נאר וועט מטמטם זיין און גאר שטערען אין עבודת ה', און דאס האט מרע"ה מזהיר געווען באלד ביי יציאת מצרים צו געדענקען דעם טאג און נישט עסען חמץ, וואס איז געווען די ערשטע אזהרה באלד נאך יציאת מצרים ווען מיר האבען באקומען אונדזער אייביגע פרייהייט ווי מיר זאגען "ויוצא" את עמו ישראל' מתוכם לחרות עולם" און ווי עס שטייט אין ספרים איז דאס געווען א חרות הגוף והנפש, אז דער רבש"ע האט ארויס געהריבען אידישע נשמות פון גייסטיגע פארונוקונג און די בהמה'שע תאוות, צו גייסטיגע דעהויבונג, צו מדרגת מלאכים און אויף דעם איז געקומען די אזהרה פון אכילת חמץ נישט צו עסען קיין ברויט, וואס הגם דאס איז דער עיקר עסען פון מענטש, האט מען געהייסען דאס אוועקלייגען, און עסען די עוגות מצות וואס חז"ל זאגען אויף דעם, עוגות שהוציאו ישראל ממצרים טעמו טעם מן, וואס מן ווערט אנגערופען "לחם אבירים" ברויט וואס מלאכים עסען, צו ווייזען אז, "לא על הלחם לבדו יחי' האדם" אז דער חיות פון א איד איז נישט א חומדות'דיגע ווי דאס פון די בעלי חי און או"ה, גלאט געגעסען נאר על כל מוצא פי ה' יחי' האדם דער חיות פון א איד איז על כל מוצא פי ה', אויב ער פאלגט אויס די אלע אזהרות אכילה פון די תורה, און ווען דאס חיות איז פון אזא אכילה, דאן איז רילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום (מלכים א' יט), קען

מען דעם כח אכילה נוצען אויף קונה צו זיין תורה וואס איז ניתנה למ' יום, וואס דאס איז געווען דער תכלית פון יציאת מצרים ווי עס שטייט "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", איז דערפאר פארשטענדיג פארוואס דער איסור אכילת חמץ איז געזאגט געווארען באלד ביי יציאת מצרים. און אויך דער ל' ולא יאכל חמץ עס זאל נישט געגעסען ווערען. ווי אויך די קשי' אז חמץ איז קעגען יצה"ר פארוואס מעג מען עס עסען א גאנץ יאהר? נור אויב אין פארלויף פון יאהר געדענקט מען דעם תכלית פון יציאת מצרים (צו דינען דעם אויבערשטען) און אפי' ביי די טאג טעגלעכע מענטשלעכע זאכען, ווי עסען און טרינקען מוז עס פירען צו דעם ציל, און ממילא איז דער ערשטער תנאי עס זאל זיין הונדערט פראצענט כשר און דאן ווען דער מענטש טוט אלץ וואס ער קען. זיך צו היטען פון מאכלות אסורות היט מען איהם פון הימעל, אז ווען עס קימט דער יו"ט פסח ער זאל נישט האבען קיין נגיעה מיט דעם חמץ דעם יצה"ר. און די טעג וואס איז דער אנהויב וואס אידען זענען ארויס פון שערי תומאה פון יצה"ר צו שטייגען צו גייסטיגע דערהעכערונג, אט אין די טעג יעדער יאהר ווערט נתעורר אט דער ענין, דעריבער האט די תורה אין די טעג פון פסח געהייסען זיך אפשיידען פון דעם וויכטיגסטען עסען דאס איז חמץ און זיך שפייזען מיט דעם תורה'דיגען לחם עוני פאר זיבען טעג וואס דאס איז די מאקסימום צייט וואס א דורכשניטליכער מענטש קען אויסהאלטען אן עסען ווי די גמ' זאגט ווען איינער זאגט שבועה שלא אוכל ז' ימים מלקין אותו משום שבועת שוא.

און דורכדעם וואס דער מענטש האט אויף געהאלטען א טייל פון זיין לעבען מיט דעם ברויט וואס חז"ל רופען דאס אין זוה"ק פ' תצווה "מיכלא דאסותחא" דאס רפואה'דיגען ברויט וואס איז איין רפואה פאר דעם נפש און מאכט אוועק יאגען די סט"א (יעו' זוה"ק פ' פנחס) איז גופא בתר רישא גריר, ווערט דאס גאנצע יאהר שוין נאכגעצויגען נאך דעם אנהויב. און מען וועט שוין א גאנץ יאהר געשפייזט פון רוחנית'דיגען עסען, און ממילא אויסגעהיטען פון יצה"ר, אבער צו דעם פאדערט זיך גרויס "סיעתא דשמי" און דער, בעל דבר טוט פעולות

מכשיל זיין ווי עס שטייט ביי דעם נחש הקדמוני וואס דאס איז דעם ס"ם כידוע "הוא ישופך ראש" ביים ערשטען יו"ט פון אידישען פאלק, און לויט דעם ווי מען היט זיך אין פארלויף פון יאהר פון מאכלות אסורות אז עס קימט פסח היט מען איהם מן השמים פון משהו חמץ, דאס זאגט דער פסוק "זכור את היום הזה וכו' ולא יאכל חמץ" ווייל זכרון יציאת מצרים וועט העלפען אז ולא יאכל חמץ אז עס זאל קיין חמץ נישט געגעסען ווערען ע"כ.

איז דעריבער אין די הייליגע טעג פון פסח דער זמן כצו זיך מתבונן צו זיין ווי עס האלט ביי אונדז מיט כשרות א גאנץ יאהר. וואס ליידער לויט די ערפארונג פון דעם וועד הכשרות איז דער כשרות ענין אין אמעריקא זייער פארלאזט, און אויף געוויסע געביטען הערשט א טאטאלע הפקרות, און כדי דער עולם זאל פארשטיין פון וואס עס האנדעלט זיך, וועלען מיר ערקלערען ווי פאלגט: אין מדרוך נומבר 12 איז איבערגעדרוקט געווארען פון א"י צייטונגען אן ארטיקעל וואס רעדט זיך פון כשרות, דער ארטיקעל איז איבער געגעבען געווארען צו די פרעסע, פון איין ניי געגרינדעטען "וועד הכשרות" אין א"י, וועלכע האבען געפארשט דעם מצב הכשרות אין א"י, און האבען אנטדעקט גרויסע סקאנדאלען און הפקרות אין כשרות, אין בוטשער סטארס, ביי שחיטה'ס, און טשיקען מארקעטס, און האטעלען, רעסטאראנטס, בעקעריס, פיצא שאפ'ס, אד"ג, דער סקאנדאל איז געווען אזוי שרייענד אז עס איז דעבאטירט געווארען אין כנסת, (עס איז טאקע וויכטיג צו וויסען פאר די וואס פארען קיין א"י זאלען וויסען ווי דער מצב הכשרות אין א"י זעהט אויס, בפרט אין האטעלען, און רעסטאראנטס, און זאלען גוט זיין געווארענט ווי זיי עסעסן [אויך דעם זומער איז געווען באריכטעט אין די פרעסע איבער א ענטדעקונג פון מאסען פלייש פון בהמות טמאות וואס איז פארקויפט געווארען פאר כשר עד שנודעוזה א"י ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה] איז אויב דאס האט געקענט געשעהן אין א"י ווי די אלע געשעפטען שטייען אונטער השגחה, און די כשרות השגחה אין א"י איז איין גוט ארגאניזירטע ווי עס ווערט דארט געשילדערט, און די בעלי מכשירים ווערען נישט באצאלט פון די

בעלי בתים, און דער בעל מכשיר פראפיטירט נישט פון יעדען באזונדערען הכשר, דאך האט דער כח פון שווינדעל און אפנארעריי און אומוויסענד גובר געווען, היינט שטעלט אייך פאר ווי דער מצב איז דא אין אמעריקא, פאר אונדז ליגט איין צייטונג מיט דעם נאמען "דאס אידישע ליכט" וואס איז ארויס אין אמעריקא אין תרפ"ג רעדאגירט פון הרב ר' שרגא פייוועל מענדלאוויטש זצ"ל, (המיסד של מתיבתה תורה דעת ובית מדרש עליון.) וועלכער שרייט געוואלט אויף דעם מצב הכשרות אין אמעריקא, און קימט ארויס מיט א געוואלדיגען קריטיק אויף רבנים מכשירים, און הגם צווישען זיי זענען גאר גרויסע ת"ח, דאך איז זייער הכשר אין צווייפעל, איז באמת זעענדיג אזוינע ווערטער געשריבען פון אזא פארלעסלעכע פערזאן ווי הרב מענדלאוויטש זצ"ל איז באמת שוידערליך און ווילט זיך נישט גלויבען און מיר פרעגען זיך ווי קען דאס זיין אז הכשרים פון פראמינענטע רבנים זאלען זיין צווייפעלהאפט!

נאר פון דעם קען מען פארשטיין די שווערע נסיונות פון די רבנים מכשירים ביים געבען הכשרים אין אמעריקא, נישט ווי אין די אלטע היים וואס דער רב קהלה איז געווען דער מפקח איבער דעם כשרות פון שטאט אלס טייל פון זיין רבנישע פונקציע אן שום פערזענליכען אינטערעס, אנדערש איז אבער אין אמעריקא וואס איין אורגאניזירטע כשרות סיסטעם האבען מיר נישט ביזען היינטיגען טאג נור דער כשרות איז געשטעלט אויף דעם וואס דער בעל הבית פון שלאכט הויז, אדער "דיסטריביוטאר" דינגט זיך איין רב און צאלט איהם א געהאלט ער זאל איהם געבען א הכשר, אט ביי דעם סיסטעם איז דער רב אינגאנצען אנגעוויזען אויף דעם חסד פון בעל הבית וועלכע קען איהם אנטזאגען צו יעדער צייט, און באקומען איין אנדערען רב. און ווי באווסט איז דער מצב הרבנים דא בשפל המצב און קענען נישט אויסקומען פון געהאלט פון די קהלה, און איז אנגעוויזען אויף די פאר דאללאר פון הכשר איז דאס אלס איין גורם צו פארזעהן די ווירקליכקייט, צו דעם רעדט נאך דער בעל דבר איין, אז איך וועל נישט געבען דעם הכשר וועט ער נעמען איין אנדערען וועט נאך ערגער זיין, און איך וועל שאדען האבען מיין

געלד, וכדומה איינרעדענישען, אט דאס זענען טייל פון די נסיונות צו
 וואס דער אמעריקאנער בעל מכשיר האט פאר זיך, (הגם דאס איז קיין
 תירוץ און מיר זענען נישט אויסען צו פארטיידיגען די רבנים ווארען
 וועגען פרנסה איז קיין היתר מאכיל טריפות צו זיין און מיר זאגען אין
 ק"ש ואהבת את ה' וכו' ובכל מאדך און מען איז מחויב אוועקצוגעבען
 דאס גאנצע פארמעגען נישט עובר צו זיין אויף קיין ל"ת (עי' שו"ע
 או"ח סי' תרנו) איז אבער דער נסיון זייער גרויס און וועניג קענען עומד
 בנסיון זיין, ווידער קומט צו די מאַס פראדוקציע דער "הארי אפ" די
 אייליניש ביים פראדוצירען די שפייד, הן ביי שחיטה, הן און אנדערע
 געביטען פון דער שפייד אינדוסטרי, צו דעם קומט צו די קאמפליצירונג
 ביים צוואמענשטעל פון די אלע מינים פראדוקטען, ווי דער דעברעצינר
 רב שליט"א האט דערמאנט אז איז פארהאַנען א פראקט וואס איז
 צוזאמען געשטעלט פון עטלעכע דרייסיג מינים, אט די אלע זאכען
 מאכען שווער צו קאנטראלירען דאס כשרות אין אמעריקא ווען פון
 צייט צו צייט הערט זיך שטימען וועגען אומארדינוגען אין דעם כשרות
 פעלד, אדער וועגען די קאמפעטענץ פון דעם אדער יענעם בעל מכשיר,
 איז מרגלא בפומי דאינשי צו זאגען, מיך גייט נישט אָן, איך עס, טאמער
 איז נישט אין ארדענונג וועט מען שמייסען דעם רב ע"כ וואלט זיך
 געוואלט פרעגען ווען עס וואלט זיך געהאנדעלט צו בארגען געלד פאר
 יענעם וואס זיין ארענטליכקייט וואלט געווען אונטער איין פראגע
 צייכען, וואלט מען אויך געזאגט איך וועל איהם בארגען איי ער וועט
 אפשר נישט צוריק געבען וועט מען איהם שמייסען, דאס געוויס נישט
 אפאר דאללאר איינצושטעלען מאכט מען שבע חקירות אבער א אידישע
 נפש שטעלט מען איין אזוי לייכט, אדער ווען מען וואלט געהערט אויף א
 געוויס מאכל אז עס איז בחשש "פויען" גיפט, וואלט מען אויך אזוי
 געזאגט איך וועל עס עסען איי אפשר איז מיט פויען, וועט שוין די
 קאמפאני האבען איהר חלק, פארשטייט זיך אז נור א חסר דעה וועט דאס
 זאגען, רבותי מאכלות אסורות איז פויען ממש פאר דעם נפש אט הערט
 די ווערטער פון הייליגען מסילת ישרים אין פי"א וז"ל דער איסור פון
 מאכלות אסורות סיי טריפות אליין סיי תערובות איסור פון איסור בשר

וחלב, חלב ודם און אנדערע אסורים, ביי די אלע זאכען דארף מען שטארק אכטונג געבען און מען דארף גרויס שטארקונג, ווייל עס איז דא דערביי דער תאוות הלב וואס גלוסט צו געשמאקע מאכלים, און דער וואס איז זיך מקיל דארט ווי מען דארף מחמיר זיין איז ער מיט דעם משחית, פאדארבט זיין נפש, דעריבער ווער עס האט א מוח אין זיין קאפף זאל ער באטראכטען איסור דיגע מאכלים אזוי ווי גיפטיגע מאכלים אדער אזוי ווי א מאכל וואס איז אריין געמישט פויזען איז אויב דאס וועט פאסירען וועט זיך א מענטש מיקיל זיין דערין דאס צו עסען אויב ער וועט האבען דעם מינדסטען צווייפעל אז אפשר איז דארט דא פויזען, געוויס נישט, און אויב ער וועט יא זיך מקיל זיין וועט ער באטראכט ווערען פאר א שוטה גמור, אויך מאכלות אסורות האבען מיר שוין מबार זענען אז זיי זענען גיפט פויזען ממש פאר דעם הארץ און נפש, איז דעריבער ווער קען זיך מקיל זיין עכ"ל איז וויקען מען זיין אזוי גלייכגילטיג צו כשרות וואס דערין איז תלוי דער עקזיסטענץ פון אונדז און אונדזערע קינדער, ווי אויך דער גייסטיגער און פיזישער קיום פון כלל ישראל. דער הייליגער ד"ח און א תשובה (יור"ד סי' ז) זאגט אז גאנצע קהלות זענען ארויס פון דת ישראל און געווארען כמעט ווי גוים, ווייל מען האט זיך אנגעגעסען מיט טריפות האט זיך געשטארקט דער רוח הטומאה און זיי, מפתח צו זיין צו עבירות חמורות, ביז זיי האבען זיך אסימילירט און פארלוירען געגאנגען פון כלל ישראל עכד"ק.

עס איז כראי צו דערציילען בנוגע לשוחטים (מובא בס' זוהר דעת בשם הה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער ז"ל) וואָס הה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער דער איידעם פון הגה"צ ר' הלל קאַלאַמייער זצ"ל דערציילט אין זיין ספר ש"מ, פון איין ווידערליכען מאָן פון די עשרת השבטים וואָס איז געקומען צו הרה"צ ר' הלל ל"ש און איז געווען ביי איהם אויף פסח שנת כתר. ער האָט געברענגט מיט זיך אַ ספר מיט דעם נאָמען ס' האביב (ר"ת אחינו בני בגולה) וואו עס איז געווען געשריבען פאַרשידענע ענינים. איך האָב מעתיק געווען אַביסעל וואָס איז נוגע צו וויסען בדורינו: ער שרייבט.

ר' נתן אדלער האָט געוואָלט פסל'ען די שוחטים פון פראַנקפורט, און מכניע זיין דעם חותם הס"א וואָס איז שורה אויף שוחטים פסולים בסוד פון על חרבך תחי' וגו'. אויב ער וואָלט דאָס דערגרייכט וואָלט משיח געקומען.

נאָר, דער ס"מ האָט אויפגעשטעלט אויף איהם קצבים וואָס האָבען אים גע-
רופ'ט און ער האָט געמוזט אַנטלויפען פון פר"מ ע"כ...

עס עס כרי מתברנן צו זיין אין די מעשה ווייל כמה נביאים מתנבאים
בסגנון אחר. דעריבער וועלען מיר ברענגען נאָך אַ מעשה וואָס איך האָב
געהערט בשם מרן האַרמו"ר מבלוא זצ"ל. זייענדיג אין געטאָ איז צו איהם
געקומען אַ איר און געשריגען: רבי, איר זעהט וואָס טוט זיך, איריש בלוט
גיסט זיך ווי וואַסער. פאַר וואָס טוט איהר גאָר נישט? פאַר וואָס זענט איהר
נישט מתפלל? האָט דער רבי געענטפערט: וואָס הייסט איך טי נישט.

האָט ער געענטפערט: עס שטייט ביי די מלחמת עמלק, ויהי' כאשר
ידיים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידיו וגבר עמלק" (שמות, פ' בשלח),
ווען משה האָט געהאַלטען די הענר פאַרשפרייט אין די הויך האָבען זיך
אירען געשטאַרקט. שטייט דאָרט, „וידי משה כבדים וכו' ואהרן וחור תמכו
בידו וגו'". משה'ס הענר זענען געוואָרען שווער פון די שווערע מלחמה און
אַנגעהויבען אַראָפּפאַלען. נאָר אהרן און חור האָבען זיי אונטערדעגעהאַלטן.
האָט דער רבי געזאָגט: עס איז היינט נישט דאָ קיין תומכים ע"כ.

ווען מיר ציען אַ פאַראלעל פון די ווערטער פון הייליגען דברי חיים
וואָס זאָגט אַז וועגען שוחטים פסולים זענען כמה קהילות אַרויס פון רת איז
די כוונה זיכער געווען אויף אַזעלכע קהילות ווי פראַנקפורט און אַנדערע
קהילות פון דייטשלאַנד וואָס אין צייט פון ר' נתן ארלר איז פראַנקפורט
געווען אַ עיר ואם בישראל וואָס איז אַרויס פון דאָרט ר' נתן ארלר, דער
חתם סופר, הגאון ר' זלמן עמדין.

60-70 יאָר שפעטער, בסוף ימיו פון ר"ח ווען ר' שמשון רפאל הירש
האָט געוואָלט אויפגעשטעלען אַ קהלה אין פראַנקפורט, האָט ער שווער
געקענט טרעפן אַ מנין שומרי שבת. און דער ר"ח זאָגט אַז דאָס איז
געקומען וועגען שוחטים פסולים!

דער ספר האביב פון די בעלי רוח הקודש פון די עשרת השבטים זאָגען
בפ' אַז אין פראַנקפורט איז געווען שוחטים פסולים, וואָס דער חותם הס"א
איז געווען אויף זיי בסוד ועל חרבך תחי', און רנ"א האָט זיי געוואָלט פסלן
מכניע צו זיין די ס"א נאָר די קצבים האָבען אים פאַר יאָגט, זענען געבליבען
די שוחטים פסולים און געגעבען חיות די שווער פון די ס"א וואָס
דאָך דעם איז דער עולם נתפטם געוואָרען מיט נבילות וטריפות און נטמטם
געוואָרען. דאָך דעם האָט דער בעל רבר זיך געקענט גובר זיין און מסית
זיין צו די ערגסטע עבירות ביז גאַנצע קהילות זענען אַרויס פון רת ד"ל.
וואָס רבותי איז געקומען לאחד זה? שלמה הע"ה זאָגט אין קוהלת
מקום המשפט שמה הרשע (קהלת ג' ט') דאָרט ווי דער משפט איז געווען ווי
די גזירה איז געווען דאָרט איז געווען דאָס רשעות. יעצט רבותי, לאַמיר זיך
מתבונן זיין, די ביטערע גזירה פון די צווייטע וועלט מלחמה איז געקומען

פון דייטשלאַנד און דאָרט איז געווען דאָס רשעות, פון דאָרט איז געקומען די השכלה הארורה וואָס האָט אָפּגעשמד'ט מיליונען אידען ר"ל. ווי איז געקומען אַז די רייד פון אַזעלכע אויסוואָרפען זאָלן האָבען אַזאָ השפּעה? דורך דעם וואָס פריער האָט דער בעל דבר ערלעדעגט די שוחטים און דער עולם איז נתפּטם געוואָרען מיט נבילות וטריפות. דאָן, איז שוין לייכט אָנגע-קומען אַלעס, און דאָן דער חלף וואָס איז נישט געשאַרפט געוואָרען ווי געהעריג ביי די בהמות האָט געשאַרפט די שווערד פון בעל דבר וואָס איז דער שר פון עמלק און דורך דעם האָט דער דייטשער רשע וואָס איז געווען עמלק געקענט אויסקוילען מיליונען אידען ר"ל ע"כ*.

ווי עס האָט געזאָגט דער בעל רוח הקודש דער בעלזער רבי ז"ל. און דאָס איז באמת אַ גמרא מפורשת אין קדושין (פ"ב ע"א) כשר שבטבחים שותפו של עמלק, דער בעסטער פון די קצבים איז דער שותף פון עמלק. רש"י איז מפרש דעם טעם, ווייל — ספיקי טריפות באות לידו וחס על ממונו ומאכילן — עס קומט צו איהם טריפות און עס איז איהם אַ שאַד אויף זיין געלט און גיט זיי צו עסען פאַר אידען, און דעריבער רופען איהם חז"ל שותפו של עמלק וואָס דער ציל פון עמלק איז צו ברענגען אַ כליון ח"ו ווי המן הרשע און דער דייטשער רשע ימ"ש. און די שוחטים פסולים זיינען זיינע שותפים אין דעם.

זעהען מיר אַז אין כשרות איז אָפּהענגיק דער גייסטיגער און פיזישער קיום פון כלל ישראל. אַזוי איז אויך מבואר אין רש"י סוף פ' קדושים ווי עס שטייט איהר זאָלט אייך נישט פאַרמיסען אין בהמות און עופות טמאים „והייתם קדושים וכ' ואבדיל אתכם מן העמים לוי" — איהר זאָלט זיין הייליג פאַר מיר און איך האָב אייך אָפּגעזונדערט פון די פעלקער צו זיין פאַר מיר. זאָגט רש"י (פון תורת כהנים) אויב איהר וועט זיין אָפּגעזונדערט פון די גוים זענט איהר מיין און ווען נישט זענט איהר פאַר נבוכדנעצר און זיינע חברים ע"כ. דאָס הייסט אויב מען וועט נישט נוהר זיין, זיך מבדיל צו זיין געהעריג פון כשר און טריפה איז מען אויסגעשטעלט צו געפאַר פון די גוים וואָס באַדראָען אידען ח"ו, ווי נבוכדנצר און זיינע חברים.

דעריבער זענענדיג דעם מצב אין אמעריקא אויף דעם געביט פון כשרות וואס איז בשפל המצב, און הגם לעצטענס איז געמאכט געווארען באדייטענדע פאַרבאסערונגען, דאך דער סיסטעם איז דער זעלבער ווי אמאל אז כשרות איז און די הענד פון די בעלי בתים קצבים וועלכע דינגען די רבנים און שוחטים, און ביי דעם מצב איז אוממעגליך אז כשרות זאל פונקצואנירען געהעריג, היינטיגע בעלי בתים זענען נישט בעסער ווי און צייט פון רנ"א זצ"ל, אבער נאך ערגער, איז דער מצב דארט ווי עס איז איבערהויפט קיין השגחה נישט דא, און דאס זענען

מערסטע בוטשער סטארס, ווי השגחה איז נויטיג, אין דער אלטער היים זענען דאך די בוטשער סטאר'ס געווען אונטער שטרענגע אויפזיכט, קודם צו וויסען וואס פאר פלייש עס קומט אריין, צו זיכערען אז דער מנקר איז בקי בהלכות ניקור און אז ער איז מנקר כדין, אויך דאס זעלבע מיט כשר מאכען, ווער זארגט פאר דעם אלעם איז אין אמעריקא אכשור דריי? עס איז ידוע וואס דער סאטמארער רבי שליט"א האט געזאגט באסיפת התאחדות הרבנים ווען איך וואלט געווען א מאנופעקטשער וואלט איך נישט געווען באגלייבט נאר מיט א שטרענגען משגיח און א גיטען רב עכ"ל (עדות ר"י שורץ מדרין נומבר 5) איז אויף וואס איז מען זיך סומך? אויך הערשט א כאָאָס אין "קעטערינגס". וואס נאך א ביסעל אריינקוקען איז נתברר געווארען אז אפי' ווען די בעלי בתים זענען ערליכע אידען און האבען די בעסטע כוונות דאך איז וועגען מאנגעל אין וויסען איבער דעם ציזאמענשטעל פון די ענינים גיבען זיי פאר דעם עולם מאכלים בחשש איסור, שוין אפגערעדט ווען דעם בעל הבית כוונה איז נישט אינגאנצען ריין. דאס זעלבע בנוגע "רעסטאראנטס", פיצא סטארס, פיש סטארס, וואס מאנכע פיש סטארס קויפען פון דרויסען "פילע" אָן הכשר, אדער מיט א צווייפעלדיגען הכשר, אויך בעקערי סטארס איז דער חשש גרויס איבער די פארשידענע מינים פלעווארס און פראדוקטען אויף וועלכע עס זענען דא גרויסע חששים און די בעלים בתים פאלען אדורך וועגען חסרן ידיעה, אט איז אנטדעקט געווארען און א גאר היימישע בעקערי נבלה אייער, דאס אלס וועגען מאנגעל אין השגחה, אט אין די קהלה פון אנטווערפן איז איינגעשטעלט פון די קהלה און די בעקעריס אַ משגיח תמידי ווי אויך אין די בוטשער סטאר'ס איז פאר וואס און אמעריקא אזא הפקרות?

אויך ווילען מיר מעורר זיין וועגען כשרות אין ישיבות, וואס איז דא פול מתקן צו זיין ליידער, די ערשטע זאך איז די קעכער און קעכערינס, אז זיי זענען נישט קיין בעלי סמכא מוזען זיי האבען א משגיח, אז נישט איז נייעס איז לא ימלט אז זיי זאלען נישט מאכיל זיין א דבר איסוד, פיל מאל מאכט זיך שאלות ווי ביי טשוקען, טריפות און "צומת הגידין" ווי אויך תערובות שאלות בפרט נאך דברים הצריכים בדיקה מחשש תולעים

וכיוצא. איז אויב זיי זענען נישט קיין שומרי תורה ווי קען מען זיך אויף זיי סומך זיין.

נאר אפי' ווען זיי זענען מדקדקים במצוות איז נוטיג איין השגחה אויף די פארשידענע פראדוקטען וואס קומען אריין אין ישיבה צו וויסען צי זיי זענען פון א מקור טהור וואס איז נוטיג לעמוד על המשמר, בפרט ביי די פארשידענע מיני גאווערמענט פראדוקטען, עובדא ידענא עס האט זיך צו מיר געווענדעט א ראש ישיבה פון א גאר חשובע ישיבה, הלמאי דער וועד הכשרות קוקט זיך נישט איהם אויף דעם מצב הכשרות אין ישיבות און דערציילט מיר ווי פארנאכלעסיגט דער ענין איז, אז עס האט געטראפען אז מען האט סערורט א געוויסען צו שפייז צום פלייש, האט מען באמערקט אויף די "אונגרידיענטס" אז עס איז מילכיג, דאס צייגט ווי ווייט דאס כשרות איז פארנאכלעסיגט, אז מען נעמט זיך אפי' נישט די מי אובערצולייענען "אונגרידיענטס" הגם דאס איז ווייט נישט גענוג עס איז שוין וועגען דעם פיל מאל געשריבען געווארען אין מדריך (זעק מדריך 6 עמוד קצח) אבער אפי' דאס טוט מען נישט נור מען ברענגט אריין מן הבא בידו אבי עס איז ביליג, ווער שמועסט נאך אז עס קימט אָן געלד פון "גארוערמענט" איז דאך געוויס מותר. שומו שמים אוי לנו שכך עלתה בימינו אז די ישיבה דאס הייליגסטע וואס מיר פארמאגען אין וועמעס הענד מיר פארטרויען אונדזערע צאן קדשים אויף וועמען דער רבש"ע זאגט "ואתם צאנז" איהר זענט מיינע שאף אבער נאר בתנאי אז איהר וועט זיין "צאן מרעיתי" (יתחק' לד:לא) אז איהר וועט זיין שאף וואס וועט געשפייזט ווערען פון מיין פאשע, מיט מאכלים כשרים, ווערען זיי געשטאפט מיט מאכלים וואס זענען מטמטמים, איז א ווונדער אז עס קימט אָן אזוי שווער דאס אריין ברענגען אביסעל תורה און יראת שמים, און וואס איז שוין צו ערווארטען פון קינדער וואס קוקען צו ווי דער מנהל הישיבה צו אפשר דער ראש ישיבה לאזט אריין אין ישיבה כל ערליי מפוקפקדיגע מאכלים צי שפארען געלד, נו ווען ער וועט אויפשטעלען אַ הויז וועט ער זיך אויך אזוי פירען, און אויב פאר געלד איז מותר אלעס פאר וואס נישט אונטערגעגעבען אביסעל אדער אפנארען יענעם משיג גבול ציין יענעם צי בכלל זיין א יורד לחיו און

באגראבען יענעם פאר אייגענעם אינטערעס ווי עס איז שכיח בעווה"ר, ווי אנדערש איז צו ערווארטען פון אזא חינוך? דעריבער רופען מיר טאקע די ראשי ישיבה זאלען זיך אומקוקען גיט אויף די מנהלים אין קיטשען מענעדזשערס און קעכערס צו פאר זיכערען אז אלס זאל זיין בתכלית הכשרות, און אפי' ווען זיי דארפען צומאכען די גמ' אויף א ווייל איז עת לעשות לה' וגו', ווי אויך רופען מיר די בחורים אליין און בני ישיבות די בני הכולל וואס איז היינט דא ב"ה אין יעדער ישיבה שטייט אויף דער וואך קיקט זיך ארום וואס עס טוט זיך ביי אייך און ישיבה, אויף אייך איז אויך א חיוב צו שטיין אויף דער וואך "במקום שיש חלול ה' אין חולקין כבוד לרב" (עירובין ס"ג ע"א) דארף מען נישט ווארטען ביז דער אדער יענער וועט קוקען נאר עס איז א חיוב אויף יעדען.

אויך רופען מיר צו די עלטערען פון קינדער זיך גיט ארום קוקען צו כשרות איז און ארדענונג בעפאר מען גיט איבער דאס קינד צו די מנהיגי הישיבה. און עס איז כדאי צו ברענגען א ווארט פון הגאון ר"ש ענגעל ראדימישלער רב ז"ל וואס ער איז מבאר דעם מדרש אויף דעם פסוק "ומשה הי' רועה את צאן יתרו" וגו' (שמות ד' א) זאגט דער מדרש אז דער רבש"ע האט געזאגט צו דוד דו ביזט געווען א געטרייער פאסטוך ביי די שאף וועסט דו זיין דער רועה און אזוי אויך משה: איז געווען א פאסטוך און דורך דעם זוכה געווען צו זיין א רועה ישראל, ע"כ דארף מען דאך פארשטיין אז וועגען דעם ווייל זיי זענען געווען גוטע פאסטיכער קענען זיי זיין מנהיגי ישראל? צו זיין א מנהיג ישראל דארף מען דאך זיין א גרויסער ת"ח, א גרויסער צדיק אבער וואס איז די ראי' פון דעם וואס ער איז געווען א גוטער פאסטוך? זאגט ר"ש ענגעל אזוי, עס איז דאך ידוע אז די עלי' פון בעל חי איז דאך דעם וואס דער אדם המדבר עסט איהם און מיט דעם כח דינט ער דעם אויבערשטען, און ממילא מרע"ה האט זיך מוסר נפש געווען און געגאנגען מיט די שאף ווייט אין מדבר צו זיכערען אז די שאף וועלען נישט עסען פון פרעמדע פעלדער פון גול, ווייל אויב מענשען וועלען נהנה זיין פון די שאף וואס איז נתפטם געווארען מיט גול וועט דאס שאטען די עסערס און עס וועט מטמם זיין זייער הארץ און וועלען אוועק פון דרך התורה און ממילא

וועט עס פאר די שאף זיין א ירידה און משה רבינו זייענדיג א פאסטוך האט געזארגט אז די שאף זאלען האבען א עלי'. און האט זיך מוסר נפש געווען אויף דעם איז אין דעם האט אין איהם דער רבש"ע געזען אז ער וועט זען אז אידען זאלען נתעלה ווערען דורך דעם וואס ער וועט פארזיכערען זיי זאלען האבען כשר'ס צו עסען, ודפח"ח.

ראשי ישיבה ומנהיגי ישראל זענען צו וואס קענען איבערגעבען פאר קינדער די אמת'דיגע מסורה פון תורת משה, אט די זענען דאס וואס זענען זיך מוסר נפש כדי די קינדער זאלען נתעלה ווערען, און די ערשטע זאך אז זיי זארגען און קוקען זיך איהם וואס עס גייט אריין און מויל פון די קינדער ע"כ. און עס וואלט זיך געפאסט אז עטלעכע ישיבות זאלען זיך צוזאמען בעמען און האבען פאר זיך א אייגענע שחיטה בהשגחה מדויקת ומקופדת אד"ג, ביי דעם מצב וועלען קינדער נתחנך ווערען צו היטען וואס קומט אריין אין זייערע מיילער.

אויך ווילען מיר ווארענען גראסערי לייט וועלכע נעמען אריין אלערליי פראדוקטען און פיל מאל טריפ'ענע ממש, אדער מיט א מפקפקדיגען הכשר, קודם כל דער עצם האנדלען מיט דברים האסורים איז א איסור ווי עס איז מבואר און יור"ד סי' קיז סעי"א, און דאס אפי' עס ווערט פארקויפט פאר גוים. אז עס ווערט פארקויפט פאר אידען און דער קונה קויפט דאס בחזקת כשר ווארום ער קויפט ביי א היימשען איד, א שומר תו"מ וועט ער דאך איהם נישט געבען קיין דבר איסור, אויף אזא אופן איז מבואר דינו ביור"ד סי' קי"ט סט"ו אין מחבר וז"ל המוכר דברים האסורים מעבירים אותו ומשמתים אותו, אז איינער פאקויפט דברים האסורים איז מען איהם מעביר און מען לייגט איהם און חרם ע"ש ובש"ך סק"ל אז אפי' איין מאל איז מען איהם מעביר ע"ש.

איז אזוי ווי לידער אז פיל זענען נישט מקפיד דארף יעדער קויפער גוט אכטנוג געבען וואס ער קויפט, און וויסען אז דער פאר קויפער מיינט נאר ביזנעס צו פארקויפען וואס מער ע"כ דארף מען שטארק נוזהר זיין, אויך איז דא פיל מאל וואס ליגען ביי די גראסערס א לאנגע צייט פראדוקטען וואס פון ליגען ווערען זיי מולביג און מען דארף דאס כסדר איבער טוישען ווי צב"ש סיריאלס, מעהל לאקשען, פערפעל אד"ג.

צוועענדיג אט דאס שרעקליכע הפקרות אויף דעם כשרות געביט
 זענען נתעורר געווארען א גרופע יונגעלייט, און האבען אויפגעהויבען
 איין ווי געשריי, און געלאפען צו דעם און צו יענעם רב צו די און יענע
 ארגאניזאציי אבער ליידער איז זייער רוף געווען א קול קורא במדבר
 אזוי ווי דאס געשריי פון הרב מענדלאוויטש ז"ל פון שנת תרפ"ג, אבער
 אזוי ווי לעצטענס איז אין דעם מעכטיגען מדבר אמעריקא אויפגעקומען
 אפאר ישובים פון מענשטען, פון ישיבה לייט און בני הכולל לומדי תורה
 דארט איז דער ווי געשריי געהערט געווארען און די רעטונגס ארבייט
 האט זיך אנגעהויבן מיט צו גרינדונג פון וועד הכשרות, וועמעס ציל איז
 געווען די ערשטע זאך צו ווארענען און אלארמירען די עפענטליכקייט
 אויף דעם גרויסען געפאר וואס עס דראעט אונדז און אונדזערע קינדער,
 דארך דער פארנאכלעסיגייט פון כשרות, דעריבער ביי די געלעגענהייט
 ווארענען מיר אז ווער עס וויל היטען זיין נפש און נפש פון זיינע קינדער
 זאל ער זעהן ווי ווייט מעגליך זיך מונע זיין פון עסען אין דער פרעמד,
 נאר ווי ווייט מעגליך מאכען אלעס אין שטוב, אויך רופען מיר אלע
 קהלות זיך אנשליסען אין אונדזער ארבייט, זאלען זיך צו נויפעמען
 עטליכע קהלות צוזאמען צו טוען פאר כשרות, אנהויבענדיג פון פלייש
 אבסערווירען די שטיטה, דעם בוטשער איינשטעלען געהעריגע ארדענונג
 וואס איז נוגע זיך אליין, און זיך אָנשליסען אין אונדזער ארבייט צו
 האלטען א וואכזאם אויג אויף דעם כשרות פעלד בכלל, און צו יעדען
 איד רופען מיר, ווער עס קען ארויס העלפען אין אונדזער ארבייט דורך
 אנשליסען זיך אין אונדזער וואלונטיר גרופען, אדער ארויס העלפען
 פינאנציעל ווארום עס איז נוטיג געלט מיטלען צו דעקען הוצאות פאר
 שפעזען, און בכלל. יעדער ריר קאסט געלט דאס אויפהאלטען איין
 אפפיס, טעלעפאנען, דרוק מאטעריאלען וועלכע איז שטארק געשטיגען
 אין די לעצטע צייט, און אונדזערע אלע מיטארבייטער וועלכע זענען
 אלע ארימעלייט האט שוין יעדען געקאסט שווער געלד, און מיר קענען
 מער נישט נושא בעול זיין, דעריבער מוז באלד געגעבען ווערען
 געהעריגע פינאציעלע הילף כדי אנגיין און פארזעצען און
 פארשטארקערען און פארברייטערען די ארבייט, און דארך די

קארפערירונג פון די עפענטלידקייט קען געזיכערט ווערען אז כשרות זאל פונקציאנירען ווי געהעריג.

עס איז דא א מאמר חז"ל אין ספדי "אדם שלמד ושנה ולימד לאחרים וקיים את התורה ויש בידו להחזיק ידי העוסק בתורה ובמצוות ולא החזיק הרי הוא בכלל אדור אשר לא יקים, (עי', שערי תשובה לריה"ג) איינער וואס האט אליין געלערענט תורה און מיט אנדערע געלערענט און מקיים געווען די גאנצע תורה און האט געקענט מחזק די וואס זענען עוסק בתורה ובמצוות און האט דאס נישט געטאן, איז ער בכלל אדור אשר לא יקום, פאשאלטען זאל זיין דער וואס האלט נישט אויף די תורה ע"ש דעריבער דארף יעדער זעהן העלפען ווי ווייט מעגליך הן בגופו און ווער עס קען נישט בגופו איז בממונו העלפען פינאנציעל ווי ווייט מעגליך, מחזק זיין דעם ענין נשגב, און נישט זיך איינשלוסען מיט די אלע בעלי לשון וואס מאכען שוואך די אלע עוסקים במצוות, שלמה הע"ה זאגט אין משלי "גם מתרפק במלאכתו אח הוא לבעל משחית" אויך איינער וואס איז נאך געלאזט און זיין ארבייט איז ער א ברודער צו דעם בעל משחית.

עס איז דא א מאמר חז"ל אין ספדי "אדם שלמד ושנה ולימד לאחרים וקיים את התורה ויש בידו להחזיק ידי העוסק בתורה ובמצוות ולא החזיק הרי הוא בכלל אדור אשר לא יקים, (עי', שערי תשובה לריה"ג) איינער וואס האט אליין געלערענט תורה און מיט אנדערע געלערענט און מקיים געווען די גאנצע תורה און האט געקענט מחזק די וואס זענען עוסק בתורה ובמצוות און האט דאס נישט געטאן, איז ער בכלל אדור אשר לא יקום, פאשאלטען זאל זיין דער וואס האלט נישט אויף די תורה ע"ש דעריבער דארף יעדער זעהן העלפען ווי ווייט מעגליך הן בגופו און ווער עס קען נישט בגופו איז בממונו העלפען פינאנציעל ווי ווייט מעגליך, מחזק זיין דעם ענין נשגב, און נישט זיך אנשליסען מיט די אלע בעלי לשון וואס מאכען שוואך די אלע עוסקים במצוות, שלמה הע"ה זאגט אין משלי "גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית" אויך איינער וואס איז נאך געלאזט און זיין ארבייט איז ער א ברודער צו דעם בעל משחית, נישט נאר ווען ער שטערט נאר ווען ער קען העלפען

און העלפט נישט. דעריבער זאל יעדער זעהן צו זיין א ברידער און שותף אין אונדזער ארבייט און העלפען מיט וואס מען קען אז כשרות זאל פארשטארקט ווערען. און מיד וועלען מסיים זיין מיט א מעשה פון חפץ חיים. דער חפץ חיים האט אמאל געהערט אז אין א שטעטלעל נישט ווייט פון ראדין איז פסול געווארען די מקווה און עס קומעדט קיינעם נישט צו פארדעכטען, איז דער חפץ חיים אריבער געפארען אין יענער שטאט, און קומענדיג אהין האט ער געשיקט צונויפרופען די גאנצע שטאט אויסרופענדיג אז דער חפץ חיים איז דא, און ער גייט זאגען א דרשה אין שוהל, הערענדיג דאס האט יעדער געשלאסען די געשעפטען און געקומען הערען דעם חפץ חיים, האט דער חפץ חיים געזאגט, "רבתי ווען איך וועל קומען אויף דעם עולם העליון וועט מען מיר פרעגען וואס איז דיין נאמען, וועל איך ענטפערען ישראל מאיר, וועט מען מיר פרעגען, "האסט געוואסט אז דא און שטעטלעל איז די מקווה פסול"? וועל איך זאגען, "ייע", וועט מען פרעגען "און וואס האסט די געטאן צו דעם?" וועל איך ענטפערען, "איך בין געפארען צו זיי און זיי געזאגט און זיי האבען מיר ניט געוואלט פאלגען", גיט מיר בכתב אז איך האב אייך געווארענט.

רבתי מיר א פעלירען צו אייך אין נאמען פון גאנצען וועד מתזק צו זיין און צו העלפען דעם ענין נשגב פון כשרות וואס איז ליידער אזוי פארלאזט, וועט איהר נישט ענטפערען אונדזער אפפיעל איז אנחנו את נפשינו הצלנו ווייל מיר האבען אייך געווארענט און איהר האט נישט געפאלגט, וועט איהר הערען און העלפען וועט איהר געבענטשט ווערען מיט די ברכה פון ברוך אשר יקום את דברי התורה הזאת.

אנב לא אמנע מלהעיר כי נמצא תח"י קונטרס נפלא ושמו „זכרון דברים". (תוכנו בענין הצלת האדמו"ר מסאטמאר שליט"א מידי הנאצים ימ"ש), נעדך ע"י הרה"ג סופר מהיר מחבר ספרים נפלאים מוהר"ר מנחם שלעזינגער זצ"ל מח"ס תורה לשמה, ותורת הגאולה.

והיות שמצאתי שם שאלה מהגאון הנ"ל להגאון הצדיק ראש גלות אריאל מוהר"ר יונתן שטייף זצ"ל, והתשובה שהשיב לו, ודבריו חוצבים להבות אש לאור באור החשכות והצרות שעברו על ראשי בני ישראל בימי הנאצים ימ"ש, בנתיבות טעם מתוך אור צח ומצוחצח מה עלינו לעשות שלא

יכפול עוד ח"ו כאסון הנורא ההוא של השש מיליאן קדושים לא מיני ולא מקצתיה ח"ו ח"ו, וכידוע שהגה"צ הנ"ל הי' פוסק הדוד אחד החורבן כפי שהעידו עליו הגאונים הצדיקים אשר ע"כ החוב מוטל על כל אחד אשר בשם ישראל יכונה שימסוד כל נימי לבבו ונפשו להוציא מכחו אל הפועל התיקון הגדול הנצרך לעשות כדי להציל עצמו ושאר ישראל אחיו עמו מצרות ופגעי הזמן האפשריים לבוא ח"ו. בעוונותינו הרבים, וכל המדבה לתקן תיקונים הנאמדים שם הצלת כלל ישראל הכה הגדול של הצלת ישראל תלויים בו ושכרו עומדת לעד ולעולמי עולמים לו ולזרעו ולזרע זרעו עד סוף כל הדרות.

בעה"ש, ה' תשרי תש"ו, צידיך.

לכבוד הרב הגאון וכו' וכו' כקש"ת ר' יהונתן שטייף שליט"א.
שאלת בדבר בטחון הקהילות בארץ ובגאולה.

מאז חרב בית מקדשנו וגלינו מארצנו התאמצנו להקים מחדש קהילות וישיבות קדושות בגולה, ואמנם עלה בידינו לבנות קהילות לזמן מוגבל בבבל, בספרד, בצפון ובתימן ובעוד ארצות רבות. אבל לאחד זמן מסוים התחוללו גזירות והשמרות חרשות, אמנם לא בכל ולא על עם ישראל כולו, אלא פעם כאן ופעם שם, פעם במזרח, פעם במערב, פעם בצפון ופעם בדרום. אם נחרבו הקהילות במזרח נבנתה שארית הפליטה במערב, וכשנחרבו במערב, נבנתה שארית הפליטה בצפון או בדרום. אבל לאחד כמה דורות גם קהילות חרשות אלה נחרבו ללא רחם ושארית הפליטה ניסתה להבנות במקומות אחרים. כך הי' הרבד חוזר חלילה פעם בפעם, וניתן לומר שכל הקהילות הישנות נחרבו. ולא דק בגולה אלא גם אלה שנבנו בארץ ישראל אף הן נחרבו. הנה על פי ההגיון והיושר מחובת הרבנים ופרנסי הקהילות הי' ללמוד לקח מן העבד המד, ומכיוון שדאו כמה פעמים שהקהילות הישנות נחרבו באופן אכזרי, מן הצורך הי' להתבונן בדבר תיכף כשהתחילו להקים קהילות מחדש ולחשוב מחשבות שלא יחרבו. אבל אבותינו הזניחו לעשות את הרבד החיוני הזה. הנה עתה ברורנו אנו עבד עלינו חורבן חדש, שואה איומה ונוראה מאין כמותה. ברור זה נחרבו אלפי קהילות וישיבות קדושות. נשארו רק שרידים מעטים ושארית הפליטה עומדת להקים מחדש קהילות חרשות במקום אחד. אין ספק בדבר שכבר הגיעה העת שנלמד מנסיון העבד, שהדי אין טעם לבנות קהילות וישיבות קדושות ששוב יחרבו ח"ו. כבהרד"ג יודע, שקבלתי עלי לברד את הרבד הזה בתור נדר, בעת שכב' ובני משפחתו היו בצדה גדולה ועתה שאלתי היא להורות מה לעשות כדי שקהילות אלה שנבנה עתה בע"ה, יהיו רבד המתקיים עד ביאת גואל צדק בב"א.

בכבוד רב

מנחם שלעזינגר

והנה התשובה:

י"א תשרי תש"ו יעאטענבערג י"ע"א.
 שוכט"ס לכ' ידי"ן המוכתר בנימוסין ונודע לשם ולתפארת ביראתו
 ובמעלותיו התרומיות ז"ר יפ"ת כש"ת מו' מנחם שלעזינגער נ"י בציריך
 יע"א.
 אחדשה"ט אגרתו מעולפת ספירים קבלתי ע"נ בשעה קדושה ודבריו
 עשו רושם גדול בלבי ואכפיל מה שאמרתי לכב' הדרתו פה אל פה שאין
 כוחינו אלא לעורר בדברי מוסר בפה ממש בכל מקום האפשרי ולעורר
 הרבנים וליושבי על מדין כל רב במקומו ילמד דברי תורה לפני הציבור
 מספרים הקדושים כמו מספר מסילת ישרים מגורת המאור תוה"ל פלא יועץ
 וכיו"ב וכן ידרוש כפעם בפעם דברי א' חיים דברים היוצאים מהלב ושיכנסו
 אל הלב ומי שאפשר לו ינהוג כשמואל הרמתי שנסע מעיר לעיר וילמד
 לישראל הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון הכל עפ"י הדרך המורשה לנו
 מרבתינו בעלי תלמוד תלמידי משה רבינו, וגם בכתב להוציא חבורים
שתוכן יהי' כלימוד מוסר דעת תורה ויראה ולתקן חדרים שילמדו עם
 תשב"ר תורה עפ"י המורשה וכן תלמוד תורה ושיבות להרביץ תורה ויראה
 טהורה עפ"י שיטת המורשה לנו ודברי חכמים בנחת נשמעים וכן מצאנו
 בש"ס, שרק לפרקים מיוחדים דברו קשות, ובעלמא צריכין לומר דברים
 נעימים המושכים הלב כמו אותם הספרים שהזכרתי ולפעמים גם בספר קן
 הישר המפחיד הקוראים וגם בספר שבט מוסר, הגה"צ הלל ל"ש אמר,
 „שספר זה עשה אותו לירא שמים“. ויש לעורר גם הרבנים הנאורים בדברי
 שכל שייסדו מקוואות בקהילתם וירחקו ממאכלות אסורות שהגה"צ בעל
 נטע שורק ז"ל אמר התחלת התיקון היא בהמאכלות שלא לטמטם ח"ו
 הלב ויתנהגו בקדושה ובטהרה ואז יקיים ה' „וזרקתי עליהם מים טהורים
 וטהרתם ועשיתי את אשר בחוקתי תלכו“ ויקיים, „ומלאה הארץ דעה את ה'
 כמים לים מכסים“ אמן.
 והנני ביקרת הכבוד ובאה"ר ידידו.

יונתן שטייף